

Informatie- en opinieblad  
van de Rijksuniversiteit  
Limburg

1ste jaargang  
nummer 8

19 juni 1981

Pagina 3

## Krisis

Alsof het Kollege van Bestuur nog niet genoeg kopzorg heeft, moest het zijn eigen koppen veilig stellen, toen de universiteitsraad er minstens een wilde zien rollen. Het Kollege bleef, maar moest beloven serieus te gaan werken aan verbetering van zijn eigen functioneren.

pagina 4

## Diensten

De affaire die de aanleiding vormde tot de bestuurskrisis, was de capaciteitsproblematiek bij de algemene diensten. Waarom die zaak zo berucht is geworden ontdekt eenieder die zich toegang probeert te verschaffen tot de materie.

pagina 25

## Muziekhuis

Een overzicht van de ontstaansgeschiedenis van de plannen voor een Maastrichts Muziekhuis.

pagina 9

## Open Universiteit

In 1983 gaat de Open Universiteit in Heerlen van start. In de eerste universiteitsstad van Nederland zonder kamernood kwam minister Pais het voorlopig wetsontwerp aan de pers aanbieden. Hoe kan ik in de avonden doctorandus worden? Gewoon zes jaar lang doorbijten.

pagina 15

## Sociale Gezondheidskunde

Over een paar maanden wordt het pas echt menens binnen de algemene fakulteit, wanneer de drie afstudeerrichtingen Gezondheidsvoorlichting en -Opvoeding, Beleid en Beheer van de Gezondheidszorg en Veplegingswetenschap van start gaan. Een kijkje achter de programma's met hun makers. Verder de ontstaansgeschiedenis van Sociale Gezondheidskunde en de ervaringen van de allereerste honderd studenten Sociale Gezondheidskunde in hun eerste jaar.



## Kruiden-dokter of kruiden-arts?

De dagelijkse praktijk van de gezondheidszorg in Nederland wordt momenteel geregeerd door twee wetten: de Wet op de Uitoefening van de Geneeskunst en de Medische Tuchtwet. Onlangs kondigde staatssecretaris Veder-Smit van Volksgezondheid een voorontwerp van wet aan die de huidige, slecht functionerende, regelingen moet gaan vervangen. Een belangrijk verschil met de huidige wetgeving is, dat op dit moment een systeem geldt van beroepsbescherming en dat de nieuwe wet uitgaat van een zogenaamde titelbescherming. De beroepsbescherming houdt in dat alleen bepaalde personen die daarvoor bevoegd verklaard zijn, bepaalde handelingen mogen verrichten, zoals bijvoorbeeld alleen een apotheker medicijnen mag verkopen. De titelbescherming houdt in dat bepaalde personen die aan wettelijk omschreven eisen voldoen, een bepaalde titel mogen voeren. Deze titelbescherming geldt momenteel al in vele andere beroepen, zoals fysiotherapeut en makelaar. Voor artsen zou dan gelden dat alleen iemand die bijvoorbeeld een studie geneeskunde heeft afgerond, zich arts mag noemen. Niet de handelingen van het beroep zijn dan beschermd, maar de titel; kortweg zou je kunnen zeggen dat dus iedereen geneeskunde mag bedrijven, maar dat niet iedereen zich arts mag noemen. Vooral voor de bedrivers van de alternatieve geneeswijzen opent deze wet dus perspectieven, aangezien juist zij vaak met de wettelijke belemmeringen worden geconfronteerd. In de nieuwe wet worden overigens wel een aantal 'voorbehouden handelingen' genoemd, die nog wel tot het alleenrecht van bepaalde beroepsgroepen behoren, zoals ingrepen die risico's voor de patiënten inhouden. Nu houden natuurlijk vrijwel alle ingrepen wel een bepaald, zij het klein, risico in, maar er wordt daardoor, terecht denk ik, een beroep gedaan op de eigen verantwoordelijkheid van de patiënt. Daarmee past de nieuwe wet zich aan aan de heersende realiteit van de vele duizenden consulten van alternatieve genezers, die volgens de letter van de huidige wet evenzevele malen in overtreding zouden zijn. Vrijwel nooit worden echter straffen uitgedeeld, het rechtsgevoel van de bevolking loopt hierin duidelijk voor op de bestaande, verouderde, wetgeving. De patiënt van tegenwoordig eist mondigheid, ook ten aanzien van zijn eigen gezondheid. Door deze nieuwe wet kan hij nu zelf beslissen of hij een arts raadpleegt, of

een kruidenverkoopster, een gebedsgezezer of een acupuncturist. Die keus wordt er echter niet makkelijker op, hij kan nu alleen afgaan op de titel van de genezer die hij wil bezoeken. Een arts heeft een titel, en de daaraan verbonden deskundigheid; een alternatieve genezer heeft die titel vaak niet. Daarom is het erg belangrijk dat de groeperingen van die genezers snel gaan werken aan een eigen intern registratie- en controle systeem. In het onlangs verschenen rapport van de Commissie Alternatieve Geneeswijzen worden een aantal aanbevelingen gedaan die goede waarborgen kunnen bieden voor een kwalitatief hoogstaande beroepsuitoefening van alternatieve genezers. Ook de regering zou ten aanzien hiervan snel initiatieven moeten ondernemen.

K.R.



## Paarljes

**VERMIST:** een circulatie-envelop, eind april verstuurd per interne post vanuit Annadal (Interne) naar het BMC (Biofysica), bevattende een gesloten witte envelop. Wie weer waar deze is? De envelop was geadresseerd aan Kees Ruissen, BMC. Tel 888479.

Gratis af te halen: koelkast (140 liter) en 4-pits gasstel. Tel. 10348.

**MICO** kan nog steeds actieve, energieke, enthousiaste en fantasierijke medewerkers, helpers en mentoren gebruiken voor de introductiedagen van 26-30 augustus. Neem contact op met Juliëtte Creemers, Studentenvoorzieningen, kamer 320. tel. 888306.

**Te koop: 5.500.000 Bfrs. Sprookje uit hout en steen. Huis met 2500 m<sup>2</sup> tuin in natuurgebied in België, tussen Slenaken en Epen. Inl.: 08872-2725 (ma-vrij) 09-3287686008 (za-za).**

**Te koop: 2 Blaupunkt autospeakers, vermogen 25 watt; enige moderne olieverfschilderijen. Inlichtingen bij R. Smits, Post- en archiefzaken. Tel. 278.**

Om beter op actuele gebeurtenissen te kunnen reageren heeft de redactie van **Observant** besloten haar aandacht voor het universitaire gebeuren te verdelen over verschillende werkterreinen, die voortaan speciaal door een of meer redacteuren gevolgd worden. Voor twee terreinen konden we nog geen correspondent vinden. Daarom zoeken wij belangstellenden voor de functie van

## Korrespondent(e)

met speciale belangstelling voor de Algemene Fakulteit of de landelijke ontwikkelingen op gebied van het Hoger Onderwijs.

Inlichtingen bij de redactie, toestel 319 of 309.

# observant

(voorheen Maffius).

Maandelijks verschijnend informatie- en opinieblad van de Rijksuniversiteit Limburg, uitgegeven door de Stichting Maffius.

Redactieadres:  
Tongersestraat 53, kamer 304  
6200 MD Maastricht  
Tel.: 043-888319 of 888309  
(doorkiesnummer).

**Stichtingsbestuur:**  
Gerard Majoor (voorzitter), Loes van Bentem (secretaris), Leo Leunissen (penningmeester), Jan Pas, Kees Ruissen.

**Redactie:**  
Ton Hameleers, Jacques Herraets, Richard Janssen, Jan Meijers, Jo Ploum, Kees Ruissen, Maurice van der Sangen, Els Schoenmakers, Ger van der Vusse, Edith Goppel. Medewerkster: Margot Krijnen. Adviseur: Joep Offermans. Grafische vormgeving: Guus van Rooij. Foto's: Koen van der Gugten, Hans van Dijk, Denise Claessens. Tekeningen: Pascal Oost, John Pex, Chris Voskamp. Druk: Leiter-Nypels BV, Maastricht

Observant 9 verschijnt 17 juli.

# Universiteitsraad zet Kollege van Bestuur voor het blok

De universiteit is ternauwernood ontsnapt aan haar eerste openlijke bestuurskrisis op het hoogste nivo. Nadat de universiteitsraad op 24 april zijn misnoegen had uitgesproken over de manier waarop het Kollege van Bestuur de capaciteitsproblemen bij de algemene diensten aanpakte, volgde op 7 mei een regelrechte breuk tussen de raad en het kollege, toen een motie van wantrouwen met grote meerderheid werd aanvaard. De raad eiste het hoofd van het gekozen kollegelid, prof. dr. H. Hulsmans, en vroeg de andere leden snel te laten weten wat voor konsekventies zij aan de motie verbonden. Dat er uiteindelijk geen koppen zijn gerold is te danken aan de collegiale houding van het kollege (ofschoon Hulsmans hier en daar binnen de universiteit het advies kreeg af te treden) én aan de belofte van het kollege voortvarend te gaan werken aan de versterking van het bestuurlijk en ambtelijk management. Op 27 mei heeft de raad het kollege het voordeel van de twijfel gegund, echter met de opdracht zo snel mogelijk de coördinatie van het beleid te stroomlijnen. Het kollege, dat bij monde van zijn voorzitter in een eerste reactie de raad bedreigd had de rekening te zullen presenteren voor zijn inkonsekvente houding, die tegenover een konsekvente houding van het kollege stond, heeft tenslotte de raad alleen maar verweten onzorgvuldig te zijn geweest. Bovendien wil het kollege met het presidium praten over de besluiten van de raad over de voordracht van een nieuwe rector en de werving van een te kiezen lid van het kollege.

Binnen de raad leefde al langer irritatie over wat men zag als een gebrek aan bestuurskracht bij het kollege. Zaken, waarbij dat naar buiten was gekomen, waren de totstandkoming van een ont-

wikkelingsplan voor de uitbouw, de begroting, de opzet van het Bestuurlijk Informatie Systeem en de kwestie Studentenvoorzieningen. De aanpak van de capaciteitsproblematiek was voor de

raad een nieuwe aanleiding om het kollege over zijn funktionieren te kapitelen. Dat gebeurde voor het eerst op 23 april, toen de raad een motie van misnoegen aannam, die aanvankelijk was ingediend als een motie van afkeuring, gericht tegen het beleid dat het kollege tot dan toe in deze kwestie had gevoerd. Het kollege gaf toe dat het de raad te weinig betrokken had bij de behandeling van de maatregelen die moesten leiden tot een formatieplan voor de algemene diensten. De raad achtte de te nemen maatregelen te ingrijpend om alleen maar vanaf de zijlijn toe te zien hoe slecht het kollege met zijn kansen om sprong en drong erop aan om samen met de faculteiten nauwer bij de zaak te worden betrokken.

## Wisselvallig

Het kollege beloofde vóór 7 mei met een overzicht van de behandeling van het vraagstuk te komen en alle stukken die daarop betrekking hadden te zullen overleggen. Tevens beloofde het kollege te zullen ingaan op de vragen die al lang daarvóór gesteld waren door het presidium en de commissie Personeelsbeleid. Op 7 mei overhandigde het kollege de raad inderdaad de beloofde informatie.

Maar de raad was geheel niet te spreken over het gehalte van de antwoorden en bovendien kwam uit de stukken die behoorden bij het overzicht van de behan-



deling een zo wisselvallig beleid naar voren, dat de raad besloot naar het krachtigste middel te grijpen dat tot zijn beschikking staat: de motie van wantrouwen. De motie was diezelfde dag voorbereid door het presidium van de raad. In de overweging werd gesteld dat het perspectief dat het kollege ooit tot een aanvaardbare oplossing van de problematiek zou komen, uiterst somber was, gezien de verminderde beleidskracht waarvan de behandeling getuigde. Diezelfde zwakte had de raad al eerder gekonstateerd bij de behandeling van kwesties als het ontwikkelingsplan voor de uitbouw, de begroting, het Bestuurlijk Informatie Systeem en de organisatie van de afdeling Studentenvoorzieningen. Het kollege werd voor dat beleid kollektief verantwoordelijk gesteld, maar daarbij deed zich een probleem voor. In de WUB wordt nergens gezegd wat de gevolgen zijn van een motie van wantrouwen. Er wordt meestal van

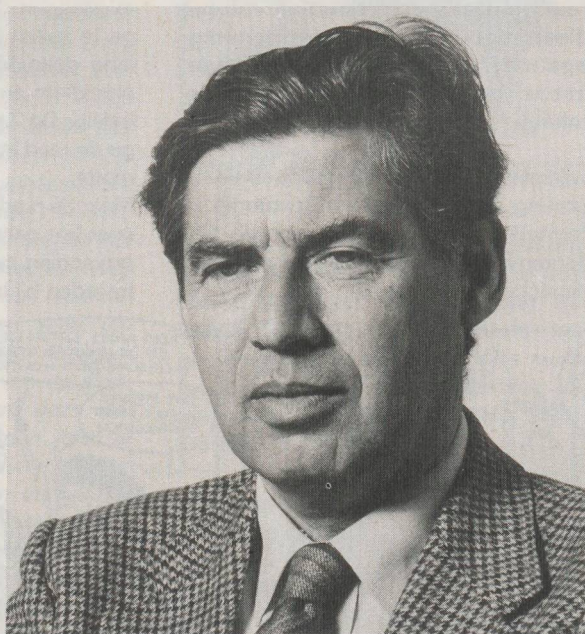
Een probleem dat er in dit verband uitspringt is de coördinatie van de beleidsvoorbereiding, die zo slecht functioneert, 'dat' - zo geeft het kollege toe - 'het belangrijkste probleem inderdaad is het vinden van een juiste structurering en taakafbakening tussen degenen die leiding moeten geven aan het beleid en beheer van onze instelling.' Het kollege wil nog voor het einde van het jaar een proces op gang brengen om verandering te brengen in de wijze waarop tot dusver vorm is gegeven aan de beleidsvoorbereiding en de coördinatie daarvan. Het laat zich raden dat vooral de positie van de sekretaris van het Kollege van Bestuur nader bezien wordt, omdat deze functionaris uitdrukkelijk met de coördinatie van de beleidsvoorbereiding en -uitvoering is belast. Deze konstruktie wijkt af van wat elders bij universiteiten gebruikelijk is: daar staat de sekretaris als hoogste ambtenaar van de instelling aan het hoofd van

ming van de diensthooften had weten te verkrijgen.

Al met al beloofde het kollege het bestuurlijk én ambtelijk management te versterken en met grote voortvarendheid en de hulp van het GITP te werken aan een oplossing voor de dienstenproblematiek. De raad werd gevraagd daarmee in te stemmen. Dat deed de raad inderdaad, zodat per slot van rekening de motie van wantrouwen veeleer het karakter kreeg van een fikse por in de ribben van het kollege dan van wat doorgaans met een dergelijk wapen beoogd wordt: een bestuur naar huis sturen.

Na het herstel van de relatie tussen raad en kollege heeft het er nog even naar uitgezien dat het kollege de raad de rekening wilde presenteren voor 'de grote schade' die de raad de instelling zou hebben toegebracht door eerst zijn misnoegen, uit te spreken, vervolgens het vertrouwen op te zeggen en tenslotte het vertrouwen te herstellen, zonder dat er iets aan de argumentatie van het kollege veranderd. Van dat dreigement is niet veel terecht gekomen. Tijdens de raadsvergadering van 4 juni heeft het kollege de raad een brief overhandigd, met enkele zure opmerkingen over de gang van zaken: beslissingen van een dergelijke gewicht dienen een zorgvuldige behandeling te krijgen, die overeenkomt met hun belang. Verder vraagt het kollege de raad voortaan zich te onthouden van uitspraken over ambtelijke management, omdat ambtelijke aangelegenheden behoren tot de bestuurlijke verantwoordelijkheid van het kollege. Tenslotte protesteert het kollege tegen een tweekant besluit die de raad op 27 mei heeft genomen na het herstel van het vertrouwen. In het eerste verzocht de raad het kollege te bevorderen, dat voor 1 september het Kollege van Dekanen een voordracht voor een nieuwe rector aan de raad stuurt. (De termijn van de huidige rector loopt af op 1 januari 1982). Het tweede besluit betreft de werving van kandidaten voor de verkiezing tot lid van het kollege van bestuur: de raad heeft de vertrouwenskommissie opdracht gegeven de wervingsprocedure. Het kollege ziet in de twee besluiten toch een blijk van wantrouwen, gebrek aan vertrouwen, omdat in het eerste geval volstaan had kunnen worden met een informatie door het kollege bij het kollege van dekanen en er ook in het tweede geval betere mogelijkheden voorhanden zijn om boodschappen binnen de raad over te brengen. Het kollege heeft het presidium gevraagd nog eens om de tafel te gaan zitten om 'in gemeenschappelijk beraad tot een besluitvormende afronding van deze affaire te komen.

J.H.



Prof. dr. H. Hulsmans, het gekozen lid van het kollege van bestuur.

uitgegaan dat de raad alleen het door hemzelf verleende mandaat kan intrekken, met andere woorden dat alleen het gekozen kollegelid naar huis gestuurd kan worden. Daarom werd prof. dr. H. Hulsmans uitdrukkelijk verzocht zijn zetel ter beschikking te stellen en werd de rector en de voorzitter verzocht binnen twee weken te laten weten wat voor konsekventies zij aan de motie verbonden.

#### Koördinatie

Het kollege had één week later zijn antwoord klaar: het wenste in zijn geheel aan te blijven om met grote voortvarendheid de verbetering van zijn eigen functioneren en de daarmee samenhangende problemen ter hand te nemen.

het dienstenapparaat. Al eerder heeft het GITP in het rapport over het functioneren van de Dienst Personeelszaken opgemerkt dat de huidige sekretaris hoofdzakelijk actief is ten behoeve van het Kollege van Bestuur en er weinig terecht komt van zijn coördinerend werk.

#### GITP

Voor het vraagstuk van de capaciteitsproblematiek, de aanleiding tot de vertrouwenscrisis, kon het kollege op 27 mei een beroep doen op een rapport over deze zaak, dat het GITP op 11 mei had uitgebracht. Om tot een oplossing te geraken voor de problematiek stelde het GITP in het rapport een werkwijze voor, waarvoor het kollege al de instem-

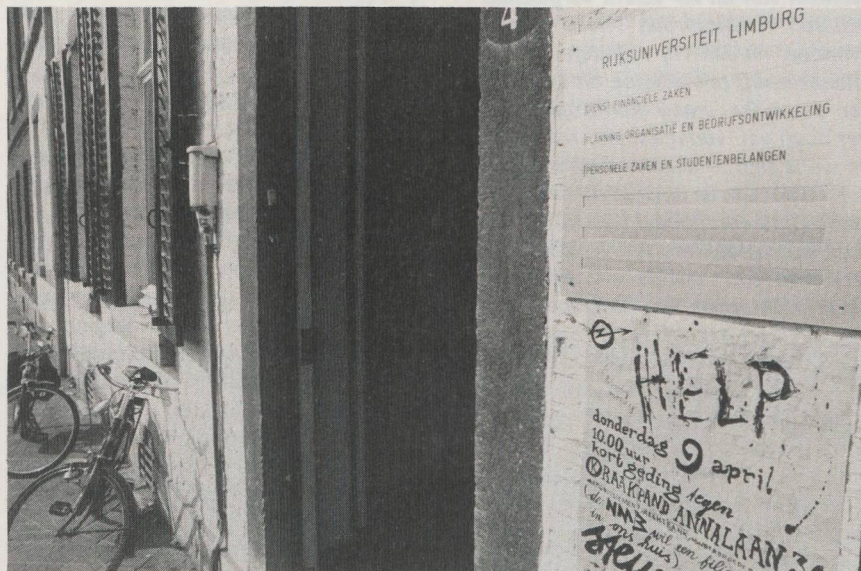
# Hoe het onoplosbare dienstenprobleem toch een oplossing krijgt

De omvang, de organisatie en het functioneren van de algemene diensten vormen een problematiek die de geesten binnen de universiteit al geruime tijd gescheiden houdt. Het Kollege van Bestuur, dat wegens zijn 'zwalkend' beleid in deze kwestie een motie van wantrouwen aan zijn broek kreeg gesmeerd door de Univeriteitsraad, zit tussen drie vuren in: de diensten zelf, die hun positie veilig willen stellen; de fakulteiten, die vooral de speciaal voor hen werkende diensten verdedigen en tenslotte de universiteitsraad, die vindt dat het kollege te weinig bestuurskracht opbrengt om de problemen in deze belangenstrijd te bezweren. Het kollege spreekt steeds van een 'weerbarstige materie', maar wie een poging waagt zich toegang tot de wirwar van nota's en besluiten te verschaffen, vraagt zich al snel af waarom er om te beginnen niet meer gedaan wordt aan het verschaffen van gerichte informatie die kan voorkomen dat er nog meer misverstanden en interpretatieverschillen ontstaan en dat schijnoplossingen meer probelemen veroorzaken dan zij beogen op te lossen.

## Nota-Philipsen

De centrale diensten hebben tot ongeveer 1979 tamelijk ongestoord hun gang kunnen gaan bij hun opbouw. De universiteit zat toen nog ruim in haar middelen en kon bijna iedere aanvraag voor uitbreiding van mankracht honoreren, zolang het totale personeelsbestand van de diensten maar ver genoeg verwijderd bleef van de in 1978 vastgestelde omvang van 250 formatieplaatsen. Toen dat getal in 1979 in zicht kwam, toog het kollege aan het werk om een formatieplan op te stellen. Eind 1979 verscheen de nota 'Personeelsformatie Algemene Diensten', al snel de 'nota-Philipsen' genoemd naar het gekozen lid van Kollege van Bestuur, Hans Philipsen. De nota gaf criteria aan, waarvan invulling van de resterende plaatsen afhankelijk moest worden gesteld. Philipsen merkte ook op dat er in het begin functies ontworpen en ingevuld waren, die gaandeweg overbodig geworden waren. Er zou dus bekeken moeten worden of de aangegeven ruimte door middel van herverdeling niet beter kon worden verdeeld. Het stond immers vast dat de uitbouw van de universiteit een grote groei van de kwaliteit en de kwantiteit van de werkzaamheden zou vergen. Philipsen gaf aan welke diensten moesten groeien en welke zouden moeten inkrimpen.

De meeste betrokken diensten gingen onmiddellijk op hun achterste poten staan toen zij kennis namen van de cijfers van Philipsen. Zij erkenden weliswaar de aangegeven problematiek, maar konden zich moeilijk verenigen met de criteria en de cijfermatige consequenties uit de nota. Gezamenlijk lever-



den zij zo'n stortvloed van klachten en wensen, dat het kollege al snel tot de konklusie kwam dat het formatieplan een onhaalbare kaart was, zolang er niets gedaan werd aan de gebleken capaciteitsproblemen en zolang er geen goede procedure voor de besluitvorming was gevonden. Door die konklusie werd het probleem uitgebreid tot de organisatie van de diensten én hun relatie tot de bestuurlijke organen. Met name aan de slechte coördinatie in de verhouding tot het kollege werden nogal wat wrijvingen geweten.

## Kampfraath

In die tijd was juist de Wageningse hoogleraar in de industriële bedrijfskunde *prof. dr. A. Kampfraath*, bezig met een onderzoek naar het functioneren van het kollege, waar persoonlijke pro-

blemen en verschillen van inzicht vaak aanleiding gaven tot bestuurlijk disfunctioneren. Men greep de gelegenheid aan om de dienstenproblematiek te beschouwen als een testcase voor dat onderzoek. Samen met Kampfraath en POB-medewerker *Ton van der Aa* zouden het kollege en zijn sekretaris een *aktieplan* opstellen om te komen tot een voor alle partijen acceptabel voorstel tot vaststelling van de capaciteit van de diensten. Resultaat van die inspanningen was de nota 'Methode van aanpak om de capaciteitsproblemen van algemene diensten op te lossen', kortweg de methode-Kampfraath genoemd. Nadat het commentaar van de diensten zoveel mogelijk verwerkt was, zag de methode er ongeveer als volgt uit. De diensten zouden onder verantwoordelijkheid van het kollege van bestuur zoveel mogelijk in onderling overleg de capaciteitsproblematiek gaan regelen. De remedie die vroeger altijd voor de hand

had gelegen wanneer ergens capaciteitsproblemen opdoken, het aantrekken van nieuwe mankracht, was bijna niet meer beschikbaar. Daarom zouden oplossingen voortaan eerst gezocht moeten worden in andere sferen, bijvoorbeeld in verbetering van rendement, automatisering of zelfs aanpassing van de functie als de inhoud minder toepasselijk was geworden. In concreto kwam dat erop neer dat de diensthoofden met een vertegenwoordiger van het kollege van bestuur om de tafel gingen zitten om iedere vacature of kap probleem die binnen de diensten ontaan was, samen te bestuderen en er advies over uit te brengen aan het kollege, dat tenslotte wel of niet toestemming moest geven voor opvulling van de plaats. Het gevaar van deze werkwijze (Vervolg op pag. 8)

# Brieven

Geachte Observant,

*Tutorfrustraties: de beste stuurlui staan nog steeds aan wal. Deze bedenking maakt ik bij het lezen van het stukje 'tutorfrustraties' (Observant nr. 7, p. 4) waarin het evaluatiesysteem van de AF wordt vergeleken met een 'kindergarden' (sic.). Wanneer na een vrij volledige uiteenzetting betreffende dit systeem een dergelijke 'vraag' komt, getuigt het noch van verlegenheid, noch van de wens zich te distantiëren, maar wel van respect voor de vrije meningsuiting (hoe emotioneel overtrokken deze laatste ook moge zijn) als men erop attendeert dat de A.F. en haar bestuur de opinie van de vragensteller niet deelt en geenszins het plan koesterde een kindergarden te stichten aan de hand van het evaluatiesysteem in kwestie. Dat frustratie tot agressie en dies meer kan leiden, zou door iedere would-be tutor toch moeten worden onderkend alvorens aan het roer van een onderwijsgroep in zee te steken.*

M. de Volder

Geachte Redactie,

*Gelezen in de Limburger: Eurotopsalades worden gecontroleerd op het Biomedisch Centrum van de Rijksuniversiteit Limburg te Maastricht, MAARRRRR . . . waar worden de meeste bacteriën gekweekt, door het niet terug brengen van porselein, bestek en dergelijke, dit blijft dagen ja zelfs weken op kantoren, labs en gangen staan, uitgesloten diegene welke zelfrespect hebben? In het Biomedisch Centrum van de Rijksuniversiteit te Maastricht. Met dank voor uw medewerking.*

Math Tonnaer  
Kantine Biomedisch Centrum

## Verkiezing lid college van bestuur

Per 1 januari 1982 dient de Universiteitsraad een lid van het College van Bestuur van onze instelling te kiezen. Deze verkiezing vloeit voort uit art. 30 lid 1. van de WUB (Wet Universitaire Bestuurshervorming), waarin is bepaald, dat ". . . de Universiteitsraad, al dan niet uit zijn midden, een lid van het wetenschappelijk corps in vaste dienst kiest tot lid van het College van Bestuur".

In het Betuursreglement is voorts het volgende opgenomen: ". . . De zittingstermijn van het gekozen lid van het College van Bestuur bedraagt twee jaren; het is terstond herkiesbaar." (art. 19, lid 2).

Eerder heeft de Universiteitsraad besloten, dat het gekozen lid van het College van Bestuur 4/5 van zijn werktijd aan deze functie dient te besteden; 1/5 van de werktijd wordt behouden voor eigen wetenschappelijke activiteiten vanuit de capaciteitsgroep, om terugkeer na beëindiging van deze bestuursfunctie mogelijk te maken. Verder heeft de Universiteitsraad besloten, dat in een vroegtijdig stadium met de procedure voor de verkiezing wordt gestart, opdat de eigenlijke verkiezing vóór 1 november 1981 kan plaatsvinden.

De Universiteitsraad heeft inmiddels een profielschets opgesteld van het te kiezen lid van het College van Bestuur. Deze profielschets kan op verzoek aan belangstellenden worden toegezonden.

Degenen, die belangstelling hebben voor deze functie en menen daarvoor in aanmerking te komen, dan wel zij die de aandacht willen vestigen op kandidaten, worden verzocht zich tot uiterlijk 1 september 1981 in verbinding te stellen met de Vertrouwenscommissie van de Universiteitsraad. De reacties zullen uiteraard met de nodige vertrouwelijkheid en zorgvuldigheid worden behandeld.

De griffier van de Universiteitsraad is ambtshalve belast met het sekretariaat van de Vertrouwenscommissie; bij hem kunnen nadere inlichtingen worden verkregen. (Hoofdgebouw, kamer 205, tst. 265).

## Verkiezing voorzitter Universiteitsraad

Per 1 september 1981 zal de nieuwe Universiteitsraad in functie treden. Eveneens per 1 september 1981 zal de Universiteitsraad een voorzitter moeten kiezen.

In art. 22 lid 1. van de Wet Universitaire Bestuurshervorming (WUB) is hierover het volgende bepaald:

"De Universiteitsraad kiest al dan niet uit zijn midden een voorzitter". Dit betekent, dat ook niet-leden van de Universiteitsraad in aanmerking kunnen komen voor de functie van voorzitter van de raad.

De taken van de voorzitter zijn vastgelegd in een instructie, die op 5 juni 1980 door de Universiteit is vastgesteld.

Deze instructie kan op verzoek aan belangstellenden worden toegezonden.

Degenen, die belangstelling hebben voor deze functie en menen daarvoor in aanmerking te komen, dan wel zij die de aandacht willen vestigen op kandidaten, worden verzocht zich tot uiterlijk 27 augustus 1981, 12.00 uur, in verbinding te stellen met de ad-hoc Vertrouwenscommissie van de nieuwe Universiteitsraad. De reacties zullen uiteraard met de nodige vertrouwelijkheid en zorgvuldigheid worden behandeld.

De griffier van de Universiteitsraad is ambtshalve belast met het sekretariaat van de Vertrouwenscommissie; bij hem kunnen nadere inlichtingen worden verkregen. (Hoofdgebouw, kamer 205, tst. 265).

# Tevredenheid over economie, wantrouwen rond Annadal

De demissionaire minister van Onderwijs, dr. A. Pais, heeft kort voor de verkiezingen van 26 mei enkele toezeggingen gedaan die van groot belang kunnen zijn voor de verdere ontwikkeling van de universiteit. Nadat hij beloofd had een aanvraag voor een economische fakulteit 'met de grootst mogelijke welwillendheid' te zullen bezien, verklaarde de minister bovendien: 'Rond de financiering van de akademisering van het ziekenhuis Sint Annadal heb ik besloten op basis van de aanbevelingen van de commissie-van Campen maatregelen te nemen. Het is belangrijk dat Annadal weet waar het aan toe is.' De laatste mededeling betekent in feite dat de akademisering weer voortgezet kan worden, maar binnen de fakulteit en het ziekenhuis zijn de woorden van Pais met een gezonden dosis wantrouwen ontvangen.

Op de perskonferentie in Heerlen, waar hij tóch moest zijn voor een verkiezingsbijeenkomst, deed Pais zijn best om extra gul uit de hoek te komen, voor Zuid-Limburg. Alle hele en halve toezeggingen uit zijn voorbije ambtsperiode werden nog eens herhaald met als vlaggeschip natuurlijk de Open Universiteit, die in 1983 in Heerlen van stapel moet lopen. Dat hij een aanvraag voor een economische studierichting met de grootst mogelijke welwillendheid zou bekijken, had de minister eind vorig jaar al in strikt besloten kring aan vertegenwoordigers van de universiteit laten weten. Opvallend was alleen dat hij nu sprak over een economische *fakulteit*, terwijl tot nu toe steeds is uitgegaan van een *studierichting*, evenals de juridische studierichting onder te brengen in de Algemene Fakulteit. De voorbereiding van de studierichting economie is ook in handen van de AF. Pais benadrukte nog eens hoe moeilijk het is de financiën te vinden om de belofte van de regering, een universiteit met 6000 studenten in 1990 in Maastricht, gestand te doen. De aangewezen weg daarvoor in nullijn-tijden is reallocatie van middelen.

Pais zei ook in dit geval deze weg te willen bewandelen. Niet alleen de afspraken tussen regering en parlement in het geval-Maastricht inspireerden hem daartoe, maar ook zijn streven om meer evenwicht te scheppen tussen de kleine en de grote WO-instellingen. Inderdaad heeft onder Pais een niet onaanzienlijke verschuiving van middelen van de grote naar de kleine instellingen (vooral Tilburg en Maastricht) plaatsgevonden. Inmiddels heeft de minister het Planings Overleg Orgaan, waarin afspraken worden gemaakt tussen het departement en de gezamenlijke instellingen over de verdeling van de beschikbare WO-gelden, op de hoogte gebracht van zijn voornemen Maastricht een econo-

mische fakulteit toe te kennen.

Wanneer precies de officiële aanvraag voor de nieuwe studie de deur uitgaat, valt nog moeilijk te zeggen, maar lang zal het niet duren. Er is al een rapport klaar over de opzet van de studie, maar omdat het bestuur van de Algemene Fakulteit daar niet helemaal tevreden over was, wordt momenteel druk gedokterd aan een herziene versie. Optimisten gaan ervan uit dat de eerste economiestudenten in 1984 binnengehaald kunnen worden, andere spreken van 1985.

## Annadal

De opmerking die Pais in Heerlen maak-

te over de commissie-van Campen, heeft nogal gemengde reacties teweeggebracht. Zoals bekend heeft de commissie op verzoek van de minister begin dit jaar de akademiseringsbegroting van Annadal doorgelicht. De commissieleden, waaronder vertegenwoordigers van de departementen van Onderwijs, Volksgezondheid en Financiën, kwamen tot de konklusie dat de begroting een degelijk stuk was, waarin de kosten van de akademisering goed waren onderbouwd. Pais had die onderbouwing geëist als voorwaarde voor verdere financiering. De aanbeveling van de commissie luidde dan ook dat de in de begroting gevraagde gelden zo snel mogelijk vrijgegeven dienden te worden om de overgang van Ziekenhuis Sint Annadal naar Ziekenhuis Maastricht per 1 januari 1982 mogelijk te maken. Het departement heeft in eerste instantie 10 miljoen gulden overgemaakt, genoeg om de akademisering op het nivo van 1 januari 1981 te handhaven. De toezegging van Pais kan betekenen dat nog eens 6 miljoen beschikbaar wordt gesteld om de akademisering uit te breiden en te voltooien.

## Wantrouwen

Door schade en schande wijs geworden hebben de universiteit en het ziekenhuisbestuur echter nog geen zucht van verlichting, laat staan een juichkreet geslaakt, afgezien van de voorzitter van



Pais (links op de foto) kreeg van CvB-voorzitter van den Biggelaar een standbeeld op Randwyck toegezegd, als hij ook doet wat hij heeft gezegd.

het Kollege van Bestuur, die in een spontane opwelling de minister een standbeeld in het vooruitzicht heeft gesteld. Volgens de voorlichter van Annadal, Eelco Groenevelt, heeft het ziekenhuis pas redenen om opgelucht adem te halen, wanneer de zes miljoen gulden zwart op wit op het bankafschrift van het ziekenhuis staan. Tot nu toe weet het bestuur niet meer dan wat door verslaggevers in Heerlen uit de mond van de minister is opgetekend. Andere stemmen uit de sfeer van het ziekenhuisbestuur menen nog een andere reden tot wantrouwen te hebben: enige tijd geleden heeft het ziekehuisbestuur een brief van de minister ontvangen waarin hij liet weten dat hij in overleg getreden was met zijn collega's van Volksgezondheid en Financiën over de bekostiging van de akademiseringsplannen van Annadal. De vrees leeft nu dat Pais zich straks gaat verschuilen achter de onwil van de andere ministeries, die hem wel eens zouden kunnen laten weten, dat zij geen geld willen vrijgeven voor een affaire die niet in orde is, daarbij denkend aan de beruchte afkoopsommen. Men wil niet uitsluiten dat de minister zich persoonlijk akkoord heeft verklaard met de aanbevelingen van de commissie van Campen, maar dat hij andere mede wil laten opdraaien voor de consequenties.

Het wantrouwen in de reactie van het ziekenhuisbestuur is nog niets, vergeleken met het pessimisme waarmee dekaan Greep is teruggekeerd van een bezoek aan de minister. Pais verscheen niet op de afspraak en toen Greep zijn licht ging opsteken bij de ambtelijke staf werd hem daar een zo somber beeld opgehangen van de departementale financiën, dat de beloftes van Pais wel eens even schoon als onhaalbaar zouden kunnen blijken. Greep schijnt dan ook plechtig beloofd te hebben het standbeeld van Pais persoonlijk omver te halen, als de universiteit wél en de minister níét zijn belofte nakomt.

Greep weet zich in elk geval gesteund door zestien in de kliniek werkzame hoogleraren, die Pais in een brief op poten hebben gevraagd op te schieten met het vrijgeven van de toegezegde zes miljoen, opdat hun perspectief weer wat rooskleuriger wordt en er kapabele mensen bereid gevonden worden in Maastricht te komen werken. Ook zou de minister onmiddellijk de commissie van Campen II in moeten stellen, die de voltooiing van de akademisering moet begeleiden.

JH

## Dienstenproblematiek

### Vervolg van blz. 5

was dat formatieplaatsen moesten worden toegewezen zonder dat er een kaderstelling bij gegeven was, waaraan een toewijzing kon worden getoetst.

### Fakulteiten

De opstellers van het plan kwamen dan ook bedrogen uit en met hen het kollege, dat het voorstel had overgenomen. Eerst was het de universiteitsraad die nog wel zo goed wilde zijn om de beviiezingsmaatregel goed te keuren (de formatie werd bevroren op 221,5 plaatsen behoudens enkele uitzonderingen), maar niet om in te stemmen met de methode om ontheffing te verlenen van die maatregel. Maar het meeste weerwerk kwam van de fakulteiten, vooral van de Algemene Fakulteit, waar de naamgever van het nota-Philipsen inmiddels dekaan geworden was. De fakulteiten hadden ernstige bezwaren tegen de van-geval-tot-geval-benadering die de structurele problemen verdoezelde, terwijl de broodnodige modelmatige oplossing van Philipsen zonder opgaaf van redenen onder de tafel verdwenen was. Onder druk van die kritiek begon het kollege de fakulteiten nauwer bij de affaire te betrekken. Daarmee werd een nieuwe fase ingeluid, gekenmerkt door een hernieuwde poging om te komen tot een formatieplan. 'Van de methode-Kampfraath bleef weinig over: in afwachting van een kaderstelling zouden bij wijze van interimprocedure alle aanvragen voor het vrijgeven van een vacature door het kollege worden voorgelegd aan een forum van diensthooftden. Het forum, dat inmiddels verdeeld was in drie min of meer samenhangende clusters, zou zich over de vacature buigen, maar het laatste woord bleef aan het kollege. Het maximale aantal te vervullen plaatsen werd hangende het opstellen van de kaders beperkt tot 231,5 plaatsen.

### Uitweg uit impasse

Het kollege zou inmiddels met grote spoed en met hulp van het GITP gaan werken aan een ontwikkelingsplan voor de algemene diensten. De eerste stap is inmiddels gezet en ziet er hoopgevend uit. De Nijmeegse troubleshooters zijn na een eerste probleemverkenning met een voorstel gekomen dat een uitweg uit de impasse lijkt te betekenen. Momenteel worden de suggesties erin verwerkt van het kollege, de fakulteiten en de diensten, die er allemaal in beginsel positief op hebben gereageerd, blij als ze waren dat er een uitweg geboden werd.

Het GITP heeft twee 'trajekten' aangegeven waarlangs een goed ontwikkelingsplan tot stand moet komen: langs het eerste wordt gewerkt aan een *gefaseerde kaderstelling*, langs het tweede aan *verbetering van de samenwerking en de coördinatie*. De twee stromen zullen elkaar voortdurend moeten inspireren. Voor de gefaseerde kaderstelling wordt een centrale rol toegekend aan het tripartite overleg van het Kollege van Bestuur en de twee fakulteiten. Daarvoor is de 'Universitaire Tripartite Commissie' in het leven geroepen, een permanent platform voor bespreking van alle plannings- en begrotingsaangelegenheden die de drie partijen aangaan. De gefaseerde kaderstelling houdt in dat de UTC eerst inventariseert welke problemen op korte termijn te verwachten zijn bij ongewijzigd beleid en hoe die problemen zijn op te vangen. Tegelijkertijd wordt gewerkt aan een inventarisatie van de functies en taken van de diensten alsmede de personele consequenties daarvan. Aan de andere kant wordt een prognose gemaakt van de behoeften aan dienstverlening voor de komende vier jaar nodig denken te hebben. De resultaten van de taken- en behoefteninventarisatie worden vervolgens afgewogen tegen de beschikbare middelen en daaruit moeten tenslotte een prioriteitenstelling en een kwantitatief kader te voorschijn komen. Langs het tweede traject wordt zoals gezegd, gezocht naar de verbetering van de samenwerking en coördinatie van het dienstenapparaat. Het onderzoek zou verricht moeten worden door de externe adviseurs van het GITP onder nauwe begeleiding door een commissie, waarin het kollege, de fakulteiten en de diensten goed vertegenwoordigd zijn.

### Op eigen benen

De twee trajekten moeten samen leiden tot een advies aan het Kollege van Bestuur dat voor 1 november een concept-ontwikkelingsplan aan de raad zou moeten voorleggen. Als alles naar wens verloopt, is daarmee de rol van het GITP uitgespeeld en moet de universiteit op eigen benen de eindsituatie zien te bereiken rond 1985. Op uitdrukkelijk verzoek van de U-raad wordt daarvoor eigen deskundigheid in huis gehaald.

J.H.



## Maastrichts onderwijssysteem staat model

# Open Universiteit wordt proeftuin van De Moor

De Open Universiteit, die in september 1983 in Heerlen van start moet gaan, krijgt de Tilburgse hoogleraar Prof. dr. R. De Moor als voorzitter. op het eerste gezicht is die benoeming een logisch uitvloeisel van De Moors voorzitterschap van de commissie die op verzoek van Van Kemenade en Klein de Open Universiteit heeft ontworpen, maar er kan een grotere betekenis aan worden toegekend als men bedenkt dat De Moor ook voorzitter was van de Commissie Ontwikkeling Hoger Onderwijs (COHO), die vorig jaar een blauwdruk heeft gepresenteerd van het Hoger Onderwijs anno 1990. Tussen het COHO-voorstel en de opzet van de Open Universiteit bestaat een opvallende gelijkenis, waarvan het voornaamste element is de versmelting van WO- en HBO-opleidingen tot één geheel van opleidingen die flexibel in elkaar passen. De student bouwt zelf zijn studiepakket op met behulp van modules of cursussen. Als hij econoom wil worden, kiest hij de daarvoor vereiste cursussen, maar als hij de studie meer op zijn persoonlijke behoeften wil afstemmen, kan hij genoeg nemen met een dossierdiploma of kan hij zelfs de titel 'doctorandus open universiteit' verwerven.

Bij de open universiteit vervalt ook de heilige tweevuldigheid onderwijs en onderzoek, welke ont koppeling De Moor ook voor het toekomstige hoger onderwijs heeft bepleit.

### Open

Het voorontwerp van wet op de open universiteit, dat Pais nu heeft gepresenteerd, is een getrouwe afspiegeling van het ontwerp dat architect De Moor op verzoek van Klein en van Kemenade heeft geschetst. De enige wijziging van belang, het verlagen van de leeftijds-grens voor toelating van 21 naar 18 jaar is door de minister op aandrang van de vaste Tweede Kamercommissie voor Onderwijs aangebracht. De Moor wilde een minimumleeftijd van 21 jaar om de motivatie van VWO-abituriënten om zich in te zetten voor een diploma, niet om zeep te helpen. Voor het overige blijven de poorten van het nieuwe bouwsel evenwijdig openstaan voor iedereen, of hij nu aanklopt om verbetering van zijn kansen op de arbeidsmarkt of alleen maar om zijn intellectuele honger te stillen. Naar diploma's wordt niet gevraagd bij de inschrijving, de cursisten zijn niet aan tijd of plaats gebonden, de samenstelling van het cursuspakket staat vrij, wie een titel wil halen krijgt daartoe de kans, wie alleen maar zijn kennis op een bepaald gebied wil bijspijken, kan zijn studie met een dossierdiploma bekronen.

Natuurlijk geldt er een belangrijke beperking van de openheid: het opleidingsaanbod is gelimiteerd. De Moor heeft enkele jaren geleden een voorstel gedaan om te beginnen met een geheel nieuw pakket van studiemogelijkheden: organisatiekunde, bedrijfskunde,

bestuurskunde, onderwijskunde, anglistiek, rechten, bedrijfseconomie, brede maatschappijwetenschappelijke programma's, natuurwetenschappen en technisch-wetenschappelijke studies. Pais wil echter konventioneler beginnen, ook al blijft voor hem de arbeidsmarkt de voornaamste inspiratiebron. Hij denkt een begin te maken met *informatica, Nederlands, wis- en natuurkunde, economie en rechten*. De lokale noden spelen bij die keuze een belangrijke

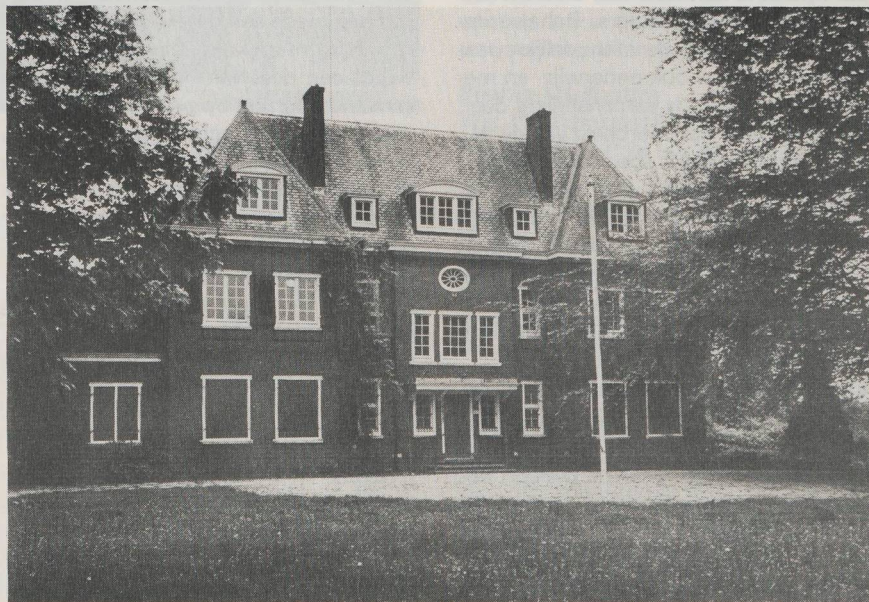
rol, aldus de minister, in het midden lattend of hij daarmee doelt op Nederlands of economie.

### Tweede kans - tweede weg

Pais herhaalde in Heerlen nog eens de voornaamste doelstellingen van het open hoger onderwijs: het bieden van een *tweede kans* aan hen die vroeger niet in staat zijn geweest de middelbare school af te maken of ondanks hun VWO-diploma geen hogere studie konden volgen en het bieden van een *tweede weg* aan hen die in de bestaande vormen van hoger onderwijs nooit heil hebben gezien, maar onder invloed van hun omgeving nu wel behoefte hebben aan uitbreiding van hun kennis. Daarbij valt natuurlijk in de eerste plaats te denken aan mensen in hun werkkring die behoefte gaan voelen, maar Pais zou Pais niet zijn als hij de gehuwde vrouw niet speciaal had vermeld als doelgroep.

Nationaliteit speelt bij de inschrijving geen enkele rol. Ieder die de Nederlandse taal machtig is, heeft recht op inschrijving, waar ter wereld hij ook woont. Aanvankelijk zijn er nog contacten geweest met de Belgische regering om te bezien of de oprichting van de open universiteit niet in samenwerking met België kon geschieden, maar dat initiatief is op niets uitgelopen. Pais wijt dat aan gebrek aan continuïteit in het Belgische landsbestuur: in zijn regeerperiode heeft hij al zes Belgische collega's zien komen en gaan.

De opleidingen die de open universiteit gaat bieden moeten gelijkwaardig zijn aan de bestaande opleidingen, stelt Pais uitdrukkelijk. Een doctoraal diploma geeft dus recht op toelating tot een



Villa 'Zomerweelde' in Heerlen.

tweede fase-opleiding of op promotie. Overigens biedt de open universiteit cursussen op drie niveaus: inleidende cursussen met een propaedeutisch karakter; cursussen met als doel het verwerven van basiskennis of -vaardigheden; cursussen met als doel de theoretische, methodologische of praktijkgerichte verdieping van kennis en vaardigheden. Het staat niet met zoveel woorden in de wet, maar het laat zich raden dat het tweede en het derde niveau korresponderen met de examenmogelijkheden die vroeger door De Moor zijn genoemd: de eerste cyclus zou afgesloten worden met een diploma op HBO-nivo (baccalaureaat) en de tweede cyclus met een doktoraal diploma. Voor de eerste cyclus zouden 36 modules of cursussen gevolgd moeten worden, voor de tweede nog eens 18 modules, dus 54 in totaal. De Moor heeft berekend dat de studiebelasting van de modale OU-student 100 uur per cursus bedraagt. Als hij 12 uur per week aan zijn studie besteedt, kan hij in zes jaar tijd een HBO-diploma halen en in negen jaar tijd een doktoraal diploma.

#### Matrix-organisatie

Het organisatorische model dat de minister heeft gekozen voor de ontwikkeling van cursussen, zal studenten en medewerkers van de Rijksuniversiteit Limburg bekend voorkomen. De cursussen zullen namelijk ontwikkeld worden in een matrix-organisatie, ook al geheel in de lijn van De Moor. In OU-terminen vertaald wil dat zeggen dat een beperkt aantal hoogleraren, afkomstig uit verschillende wetenschappelijke disciplines, vakinhoudelijke bijdragen levert aan het opstellen van de cursussen, die tot stand komen onder verantwoordelijkheid van teamleiders. Behalve deze teamleiders en de inhoudelijke deskundigen nemen ook onderwijs- en mediakundigen aan de samenstelling deel. Eveneens naar het voorbeeld van de RL, die in deze context speciaal wordt vermeld als de instelling waar goede ervaringen met probleemgericht multidisciplinair onderwijs zijn opgedaan, bepleit de Memorie van Toelichting een stelsel van cursussen die probleemgericht en thematisch van aard en dus multidisciplinair zijn.

Verder worden speciale eenheden belast met de studiebegeleiding en last but not least met de evaluatie en onderzoek van het onderwijs. Daartoe behoort behalve het onderwijsproces binnen de open universiteit ook het onderzoeken van de markt, 'waardoor de open universiteit beter in staat is bij te dragen aan de emancipatie in onze samenleving,' staat in de Memorie.

#### Studiemateriaal

Mét de ontwerpers van de open universiteit is Pais van mening dat het succes van de onderneming grotendeels afhangt van goed studiemateriaal en een gedegen begeleiding van de studenten. Daarom zullen zeer hoge eisen worden gesteld aan het personeelsbestand, waarvan de eerste honderd leden eind dit jaar al aan de slag kunnen in villa Zomerweelde in Heerlen, een relict uit de patriarchale steenkolentijd. Uiteindelijk zal het bestand groeien tot over de vierhonderd medewerkers.

De presentatie van het studiemateriaal geschiedt in eerste instantie schriftelijk, maar op het ministerie is men al bezig het gebruik van audio-visuele middelen en computer-gestuurd onderwijs te onderzoeken. Volgens Pais' raadsadviseur van Berkom, die nauw bij de voorbereidingen van de open universiteit betrokken is, behoort het niet tot de onmogelijkheden dat de student in de niet al te verre toekomst met behulp van een TV-scherm en een telefoontoestel rechtstreeks met de centrale computer kan communiceren op elk gewenst moment. Toch zal er behoefte blijven aan meer directe contacten met docenten en medestudenten. Daartoe worden geleidelijk overal in het land studiecentra ingericht, 24 in totaal, waar mogelijk ondergebracht bij instellingen die al over de nodige faciliteiten beschikken, zoals bibliotheken of reguliere instellingen van hoger onderwijs. De studenten kunnen daar onder meer terecht voor studiebegeleiding of voor het afleggen van tentamens en examens.

De personeelsleden die de studenten het materiaal voorschotelen zijn in de eerste plaats deskundig in de methoden van overdracht van kennis. Toch wordt van hen mede een degelijke inhoudelijke kennis van hun vakgebied gevraagd en wordt een deel van hun werktijd gereserveerd voor het op peil houden van de vakkennis (naar schatting 20%). Aan wetenschappelijk onderzoek wordt aan de open universiteit niet gedaan. De wetenschappelijke kennis die moet worden overgedragen is afkomstig van andere instellingen en wordt tot studiemateriaal verwerkt met behulp van de betere mensen uit de Nederlandse onderzoekerswereld, die daartoe deeltijds door hun instelling zouden moeten worden vrijgesteld.

#### Kosten

Een bijzonder aspect van de open universiteit zijn de kosten. Er zijn in het verleden berekeningen gemaakt waaruit zou blijken dat aan een volgroeide open universiteit met 20.000 studenten (De Moor wil dat aantal niet uitsluiten) de

kosten per student 4000 gulden bedragen. Dat zou de helft zijn van wat een HBO-student uit vergelijkbare studierichtingen kost en zelfs één derde van een soortgenoot uit het WO. Dat zou Pais' opvolger wel eens in de verleiding kunnen brengen om het reguliere hoger onderwijs af te knippen ten gunste van de open universiteit. Maar Pais laat zich niet expliciet uit over die verleidingen.

*'Ik geloof dat in het begin de student aan de open universiteit zeker niet minder zal kosten dan de student die dagonderwijs volgt. Op de duur kan de studie aan de open universiteit wel goedkoper zijn, dat wil ik niet uitsluiten. Aan wat voor een verleidingen mijn opvolger in 1985 zal bloot komen te staan, als hij een volgroeide instelling van open hoger onderwijs aantreft, daarover zal ik me maar niet uitlaten,'* zei hij schalks.

#### Bestuur

Met de invloed van de studenten en personeelsleden in het bestuur van de nieuwe instelling is het droevig gesteld. geheel in overeenstemming met De Moors inspraakideeën blijft de medezeggenschap beperkt tot het instellen van een personeelsraad en een studentenraad, die ieder drie afgevaardigden mogen benoemen in de Bestuursraad, het equivalent van de universiteits- of hogeschoolraden, waarin maximaal 21 leden zitting hebben, die benoemd worden door de minister. Het dagelijks bestuur van de open universiteit komt in handen van een driekoppig College van Bestuur.

Inmiddels heeft Pais ook de namen vrijgegeven van de eerste vijftien leden van het Bestuursraad. De voorzitter wordt zoals gezegd de Tilburgse socioloog prof. Rudie De Moor en de overige leden van de Commissie Voorbereiding Open Universiteit worden lid. Omdat de open universiteit de enige instelling in haar soort is en uitdrukkelijk zal blijven, zegt de minister te hebben gezocht naar een zo breed mogelijk maatschappelijk draagvlak. Vandaar dat we onder de voorgedragen leden ook mensen als dominee Abma, de dolende econoom Heertje en de Groningse Commissaris Vonhoff aantreffen. Vijf van de vijftien uitverkorenen zijn van het vrouwelijk geslacht.

**Universitaire Pers /  
Jacques Herraets (Observant)**

# Opvolger van WUB dringt studenteninvloed terug

Zonder al te grote wijzigingen heeft minister Pais zijn in oktober 1979 gepresenteerde voorontwerp van Wet op het Wetenschappelijk Onderwijs omgezet in een ontwerp-WWO '81. De enige belangrijke verandering t.o.v. het voorontwerp is dat de faculteits-en universiteitsraad de bevoegdheid krijgen om gekozen leden van het bestuur naar huis te sturen. Dit betekent dat de bewindsman de kritiek van de Academische Raad, als zou hij het streven naar democratisering volledig ondergeschikt maken aan de eis van doelmatig bestuur, naast zich heeft neergelegd. Hij beweert juist dat hij de democratisering aan de universiteiten 'meer handen en voeten' wil geven.



## Doelmatigheid

De nieuwe wet moet de huidige wet op het W.O. en de W.U.B. gaan vervangen, terwijl de twee-fasenwet erin geïntegreerd is.

Een belangrijke doelstelling van het wetsontwerp blijft het vergroten van de doelmatigheid van het universitaire bestuur. In de huidige regeling van de universitaire bestuursorganisatie zijn vooral op dit punt structurele tekortkomingen gebleken, meent Pais. Ook de waarborging van de kwaliteit van onderwijs en onderzoek en de controle op de besteding van tijd en middelen voor onderwijs, onderzoek en beheer laten momenteel veel te wensen over.

Om de doelmatigheid te vergroten is vooral een efficiënte en effectieve

besluitvormingsprocedure nodig, vindt Pais. En daartoe dient de verhouding tussen de raden en besturen op de diverse niveaus nauwkeurig omschreven te worden. 'Naar ons oordeel kan in dit verband niet, zoals de Academische Raad bepleit, worden volstaan met te vertrouwen op verbetering van bestuursgewoonten. Wij delen dit geloof in de werking van een 'invisible hand' in deze niet', aldus de minister.

## Doelorganisatie

In zijn wetsontwerp wijst hij er nog eens op dat hij de universiteit vooral ziet als een doelorganisatie, een professionele organisatie. Dit heeft als consequentie de bepaling dat de wetenschappelijke staf in de faculteitsbesturen en -raden en in de vakgroepsbesturen de meerderheid moeten krijgen. De invloed van

studenten en het ondersteunend en beheerspersoneel wordt dus teruggedrongen. In vergelijking met het voorontwerp heeft Pais het begrip 'wetenschappelijke staf' wel enigszins verruimd. Werd eerst tot de wetenschappelijke staf alleen het w.p. in vaste dienst gerekend, in het wetsontwerp is de strikte scheiding tussen 'blijvers' en 'wijkers' losgelaten. Nu behoren al degenen die zijn belast met het geven van wetenschappelijk onderwijs en het verrichten van onderzoek ertoe. Er buiten vallen de assistent-onderzoekers en andere wetenschappelijke assistenten, wetenschappelijk personeel in tijdelijke dienst dat nog op proef is, het wetenschappelijk personeel dat wel onderzoek doet, maar niet in de faculteit (bijv.

bibliotheekmedewerkers) en personeel dat alleen onderwijs geeft.

## Faculteiten versterkt

Minister Pais heeft de inrichting van de universiteiten, zoals hij die in zijn voorontwerp ontvouwd heeft, intact gelaten. Dat wil zeggen dat de positie van de faculteiten is versterkt. Om haar functie als spil van de universiteit echter waar te kunnen maken acht Pais het noodzakelijk van de faculteiten krachtige, veelal meer studierichtingen omvattende bestuurlijke eenheden te maken. Sub- en interfaculteiten worden daarom afgeschaft. Wel stelt de bewindsman nu een wat andere indeling voor dan in zijn wetsontwerp.

Aan de faculteitsraden wordt een aantal limitatief opgesomde bevoegdheden toegekend, n.l. het vaststellen van het faculteitsreglement, het vaststellen van het onderwijsprogramma voor de opleidingen en het regelen van de examens, het vaststellen van richtlijnen voor het onderzoek, het goedkeuren van de onderzoekprogramma's van de vakgroepen en het vaststellen van het facultaire begrotingsplan. In dit laatste geeft de raad aan hoe veel geld hij nodig denkt te hebben om onderwijs- en onderzoektaken uit te kunnen voeren.

Een belangrijke bevoegdheid die de raad erbij krijgt, is de mogelijkheid een lid van het bestuur uit zijn of haar functie te ontslaan, wanneer hij of zij niet meer het vertrouwen van de raad geniet.

Wel is daarbij een zorgvuldige procedure voorgeschreven.

Pais meent dat de faculteitsraad met deze bevoegdheden het beleid in hoofdlijnen kan uitstippelen. De andere taken komen toe aan het faculteitsbestuur.

De minister wil ook de mogelijkheid openen om in de faculteitsraad buiten-universitaire leden op te nemen.

## Positie studenten

Wat het lidmaatschap van vakgroepen betreft, heeft Pais ten aanzien van studenten voor een enge interpretatie gekozen. Zij moeten een wezenlijke bijdrage aan het werk van de vakgroep leveren, hetgeen er op neer komt dat alleen student-assistenten voor het lidmaatschap in aanmerking komen.

Om de vermindering van invloed te compenseren worden studierichtingscommissies in het leven geroepen, waarin studenten ruim vertegenwoordigd kunnen zijn. Zij hebben dan ook alleen een adviserende taak. Werd in het voorontwerp aan de faculteiten nog de vrijheid gelaten deze commissies, die voor de samenhang in het onderwijsprogramma moeten zorgen, al dan niet in te stellen, in het ontwerp van wet worden zij verplicht gesteld.

### U-raad en college

Ook op het centrale niveau heeft de bewindsman gekozen voor een scherpere afbakening van bevoegdheden tussen raad en college van bestuur. Aan de raad wordt eveneens een aantal limitatief opgesomde bevoegdheden toegekend, zoals het vaststellen van het bestuurs- en kiesreglement, het ontwikkelingsplan, het financieel schema en de universitaire begroting, het vaststellen van richtlijnen voor organisatie en coördinatie van onderwijs en wetenschapsbeoefening en van richtlijnen voor dierproeven. De universiteitsraad blijft dus zijn belangrijkste recht, het budgetrecht, behouden, zij het dat dit behoorlijk ingeperkt wordt. De raad zal bij het vaststellen van de begroting namelijk rekening moeten houden met enerzijds het Algemeen Financieel Schema van de minister en anderzijds de facultaire begrotingsplannen. De raad kan wel richtlijnen voor die begrotingsplannen vaststellen.

Ook de universiteitsraad krijgt het recht gekozen leden van het CvB naar huis te sturen.

De samenstelling van college van bestuur en universiteitsraad is in het wetsontwerp niet veranderd. Wel wordt erin bepaald dat de wetenschappelijke staf de meerderheid moet hebben binnen de geleding van het wetenschappelijk personeel.

### Dienstraden

Om te voorkomen dat buiten-universitaire leden gekozen worden ter versterking van een bepaalde groepering in de raad, wil Pais de raad het recht van aanbeveling ten aanzien van deze leden ontnemen. In het wetsontwerp is de minister alleen nog gehouden overleg met de raad te voeren over de benoeming. Om de afgenomen invloed van het ondersteunend en beheerspersoneel (het huidige niet-wetenschappelijke personeel) enigszins te compenseren, en vooral om het personeel dat niet in vakgroepen werkzaam is bij het democratiseringsproces te betrekken, wil Pais dienstraden instellen. Daarnaast wil hij de invoering van werkoverleg bevorderen.

### Academische Raad

Behalve het middenniveau wil minister Pais ook het boven-universitaire niveau, i.c. de Academische Raad, versterken. Hij is van mening dat de raad tot nu toe onvoldoende in staat is geweest om de gewenste samenwerking tussen de instellingen gestalte te geven. In zijn visie moet de Dagelijkse Raad de basis gaan vormen voor de coördinatie en samenwerking van de instellingen. De Algemene Raad zal zich voornamelijk gaan

## In memoriam Jan Dhont

*Het leven heeft weer z'n normale loop genomen. Maar de schok die we in het laatste weekend van maart zo zwaar voelden, is nog merkbaar. Het plotse overlijden van Jan Dhont had iets onwonderlijks.*

*Hoe kon het.*

*Iemand die zo actief was, met zoveel inzet in de korte tijd dat hij in Maastricht werkte zo merkbaar aanwezig was. Die een plaats had in het geheel, betekenisvol voor het College, kollega diensthoofden, medewerkers van zijn dienst en anderen. Die openstond voor mensen, een combinatie van rustpunt, actiepunt en ideeëbron verpersoonlijkte. Van wie niet te merken was dat hij al achter in de 50 was, een respectabele leeftijd. Die jonger oogde en jonger was in doen en laten.*

*De schok van de eerste dagen heeft plaats gemaakt voor berusting, voor besef ook van de betekenis die Jan had voor het Maastrichtse.*

*Voor de ontdekking ook, dat eigenlijk maar weinigen Jan echt kenden, te druk als hij altijd was met anderen en hun problemen, om hun gelegenheid te geven een kijkje in zijn ziel te nemen.*

*Jan was een kleurrijk man, opgegroeid tussen Den Haag en het toenmalig Nederlands Indië. Tijdenlang ook werkte hij in Zuid Oost Azië. Na terugkeer naar Nederland, op een leeftijd waarop de meeste mensen hun carrièrebestemming al lang hebben gevonden, begon Jan, naast een drukke commerciële werkkring, nog met de studie Economie, die hij snel en succesvol doorliep. In die tijd ook deed hij zijn intrede in de wereld van de universiteiten, bij de Rijksuniversiteit in Leiden.*

*Aanvankelijk droeg hij daar zorg voor het jaarverslag, en al gauw bevredigde hij zijn bredere behoefte aan betrokkenheid door het lidmaatschap van de universiteitsraad en tal van commissies.*

*Het was een logisch vervolg dat hij in de planning en begroting verzeild raakte. In dat aandachtsveld ging hij in landelijk overleg activiteiten ontplooiën, waarbij hij ook voor Limburgers opviel.*

*Pogingen om hem naar Maastricht te krijgen lukten, na uitgebreid overleg. De uitdaging van de funktie won het, qua leefpatroon heeft Jan nooit Maastrichtenaar willen worden.*

*Met grote energie en voortvarendheid nam hij die funktie ter hand, en vond en creëerde zich daarbij een aantal uitdagingen tegelijk: het verwerven van de positie van diensthoofd, het stroomlijnen van zijn dienst, het introduceren van nieuwe geautomatiseerde systemen voor de administratie, het bijdragen aan de begrotingsopstelling en het op steeds meer terreinen adviseren van het College.*

*Zijn resultaten in het jaar dat hij in Maastricht daaraan mocht werken, waren meer dan respectabel.*

*De universiteit, maar vooral wij, de medewerkers van zijn dienst zullen hem nog lang missen.*

L. Heuts

bezighouden met advisering aan de minister. Pais wil verder de disciplines een grotere greep op het beleid geven. Daartoe is het nodig, vindt hij, dat de indeling in secties meer in overeenstemming wordt gebracht met de indeling in faculteiten en dat die secties disciplineplannen gaan ontwikkelen. Iedere sectie krijgt een zetel in de Algemene Raad. Daarin zitten verder van iedere instelling twee vertegenwoordigers, een door het CvB en een door de universiteitsraad aangewezen.

### Academische vrijheid

Pais heeft er naar gestreefd een sluitend systeem van rechtsbescherming te ontwikkelen. In tegenstelling tot de WUB wordt op de nieuwe WWO '81 de Wet administratieve rechtspraak overheids-

beschikkingen van toepassing. Daarnaast moet gestreefd worden naar zo'n stelsel van rechtsbescherming binnen de universiteiten, dat beroep op de afdeling rechtspraak van de Raad van State hoge uitzondering zal zijn.

In het wetsontwerp is in zeer algemene termen het beginsel van de academische vrijheid opgenomen. Verder heeft Pais vastgehouden aan zijn voornemen om een inspectie voor het wetenschappelijk onderwijs in te stellen. Deze inspectie moet zich op de hoogte stellen van de situatie aan de universiteiten, kijken of de wetten nageleefd worden, rapporten en voorstellen doen aan de minister en in overleg met de instellingen het wetenschappelijk onderwijs verbeteren.

Universitaire Pers/THD-Nieuws

# Docentenopleiding voor vakken in de gezondheidszorg

## Nieuwe opleiding aan de RL

(Van Voorlichting)

Om bevoegd les te kunnen geven aan een h.b.o.-opleiding is een eerstegraads onderwijsbevoegdheid vereist. Voor een aantal vakken in het h.b.o. binnen de gezondheidszorgsector geldt die eis wel maar kan er onmogelijk aan worden voldaan, omdat daarvoor geen opleiding tot docent bestaat. Het gaat hier met name om de vakken logopedie, ergotherapie, verpleegkunde, diëtetiek en fysiotherapie. De lessen in deze vakken worden tot nu toe meestal gegeven door beroepsbeoefenaren met een aantal jaren ervaring en zonder eerstegraads onderwijsbevoegdheid.

Dat kan binnen de opleidingen tot spanningen aanleiding geven: docenten die ondersteunende vakken doceren (zoals b.v. fysiologie of biologie) kunnen wel eerstegraads bevoegd zijn, terwijl de docenten die het centrale vak (bijv. bij de opleiding voor fysiotherapeuten het vak fysiotherapie) in theorie en praktijk doceren niet in de gelegenheid zijn, zo'n bevoegdheid te verwerven. Docenten in de centrale vakken zijn dus noodgedwongen minder goed voorbereid op hun functie in het onderwijs, dan verschillende van hun collega's die ondersteunende vakken doceren. Dat is onderwijskundig een onverantwoorde en onhoudbare situatie.

Maar ook heeft dit voor de betrokkenen consequenties in de sfeer van rechtspositie en honorering.

Aan deze ongewenste toestand komt binnenkort een einde: Minister Pais heeft onlangs aan de RL toestemming verleend in 1982 te starten met een opleiding voor leraren in deze vakken. Aan deze beslissing van de minister lag een rapport ten grondslag dat is opgesteld door de RL en de HBO-gezondheidszorgopleidingen in Zuid-Limburg.

### Eisen aan de docenten te stellen

Iedere docent, ongeacht welk vak hij geeft, moet beschikken over onderwijskundige bekwaamheid en vaardigheden. Hij moet bijvoorbeeld in staat zijn tot het doen van afgewogen keuzes uit de leerstof die hij gaat doceren en hij moet in die stof een didactisch gefundeerde volgorde kunnen aanbrengen. Hij moet theorie en praktijk van zijn vak kunnen integreren en hij moet in staat zijn tot formatieve en summatieve evaluatie van de resultaten van zijn onderwijs.

Naast deze onderwijskundige bekwaamheid moet een docent natuurlijk het beroep waarvoor hij anderen wil opleiden zelf goed beheersen. Een minimum voorwaarde daartoe is dat hij al voor hij aan de docentenopleiding begint beschikt over een afgesloten hogere beroepsopleiding. In de vervolgopleiding vindt dan verdere verdieping en uitbreiding van theorie en praktijk van het eigen beroep plaats. Daarnaast wordt in de opleiding inzicht ontwikkeld in de plaats en functie van het beroep in de gezondheidszorg en in de samenhang tussen de verschillende beroepen in die zorg.

Het werken in de gezondheidszorg stelt hoge eisen aan de attitude van de beroepsbeoefenaar. Degene die hem opleidt moet daarom vaardigheden hebben op het gebied van supervisie, begeleiding en gedragsverandering. Daarnaast dient een docent in een centraal vak geschoold te zijn in organisatietechnieken. Hij geeft immers doorgaans niet alleen lessen, maar vervult ook staftaken, doet aan begeleiding van stagementoren en is in het algemeen met allerlei voorwaardescheppende en organiserende taken belast.

### Bestanddelen van de opleiding

In de opleiding tot docent zal een belangrijke plaats worden ingeruimd voor algemene onderwijskunde/didactiek. Daarin komen verschillende vakken aan de orde zoals psychologie, pedagogiek, sociologie en agogiek.

Andere wetenschappelijke disciplines die aandacht zullen krijgen zijn o.a. filosofie, recht en economie.

Daarnaast vindt verdieping en uitbreiding plaats van het centrale vak. Het gaat er daarbij niet alleen om, dat bijv. de a.s. docent fysiotherapie zijn kennis van fysiotherapie vergroot, maar ook

dat hij de voor zijn vak relevante facetten van medisch-biologische en sociaal-wetenschappelijke disciplines bestudeert en met elkaar in verband weet te brengen.

Tenslotte is een belangrijk bestanddeel van de opleiding de vakdidactiek. De docent moet leren omgaan met de specifieke leeftijdsgroep die met een bepaalde vooropleiding het h.b.o. binnenkomt. Hij moet onderwijskundige maatregelen kunnen treffen om zijn studenten kennis, vaardigheden en attitudes bij te brengen op een moment dat ze (nog) niet in het beroep werkzaam zijn. Ook is het van belang, dat de docent zijn bekwaamheid tot zelfstandig werken vergroot, dat hij zijn functioneren kritisch leert beoordelen, dat hij een bijdrage levert aan de ontwikkeling van zijn beroep, dat hij inzicht ontwikkelt in de structuur van de gezondheidszorg en de plaats daarin van zijn beroep. Hij moet tenslotte in staat zijn tot het opstellen, uitvoeren en evalueren van behandelingsplannen, hij moet geleerd hebben hoe met patiënten om te gaan en hoe hun voorlichting en adviezen te geven. Dat alles zal in de opleiding aan de orde moeten komen.

### De onderwijsvorm van de opleiding

Het onderwijs in de nieuwe docentenopleiding wordt niet opgebouwd rond afzonderlijke vakken. Gekozen is voor een zgn. modulenstructuur. Een module is een afgerond stuk onderwijs waarin gedurende een bepaalde tijd een bepaald thema aan de orde komt, waarbij wordt aangegeven wat daarvan bestudeerd moet worden en waarbij mogelijkheden tot evaluatie zijn ingebouwd (vergelijkbaar met een onderwijsblok). Er zal gewerkt worden in een probleemgestuurde opzet. De student studeert zelfstandig op basis van in onderwijsgroepen onder begeleiding van een tutor geformuleerde doelstellingen. De onderwijsgroepen worden gemengd samengesteld met studenten uit de vijf verschillende vakken zodat niet voor elk van de vijf centrale vakken aparte modulen ontworpen hoeven te worden. Zo'n opzet is efficiënter: als naar docenten in bepaalde vakken weinig vraag zou zijn, kan de opleiding daarvoor toch gewaarborgd blijven.

Bovendien biedt deze werkwijze het voordeel dat beoefenaren van verschillende beroepen in de gezondheidszorg kennis en ervaring vanuit verschillende achtergronden inbrengen en worden getraind in interdisciplinaire samenwerking. De specifieke vakdidactische vorming zal wél voor de verschillende vakken afzonderlijk worden verzorgd.

### Tijdsduur en toelating

De schets voor deze opleiding, die door de RL en de betrokken HBO-instellingen is opgesteld gaat uit van een studieduur van twee jaar half-time.

De minister spreekt in zijn notitie van een full-time opleiding, maar zegt niets over de duur. Meestal gaat het ministerie bij lerarenopleidingen uit van een duur van een half jaar. Dat zou dan in feite een halvering betekenen t.o.v. de Schets. Wat daarvan de konsekventies zouden zijn moet nog worden gezien. Tot de opleiding kunnen worden toegelaten kandidaten die een voltooide h.b.o.-opleiding hebben in een van de vijf centrale vakken. De minister gaat ervan uit dat bij toelating voorrang wordt gegeven aan mensen die nu al – zonder eerstegraads onderwijsbevoegdheid – als docent werkzaam zijn. Een toelatingscommissie zal beoordelen of zij voldoende praktijkervaring en relevante ervaring als leraar hebben.

Opmerkelijk hierbij is nog, dat volgens de minister bij deze opleiding in de toekomst rechtstreekse instroom vanuit het h.b.o. naar de tweede fase w.o. mogelijk zal zijn. Dat is een unicum in het nederlandse onderwijs en een daadwerkelijke erkenning van de gelijkwaardigheid van de eerste fase h.b.o. aan de eerste fase w.o.

De minister wil met ingang van het cursusjaar 1982-1983 66 studenten per jaar tot deze lerarenopleiding toelaten: 35 voor fysiotherapie, 15 voor verpleegkunde, 10 voor logopedie, 5 voor diëtetiek en 1 voor ergotherapie.

J.O.

## Boekbespreking

# Artsen in loondienst

**Aan het einde van het vorig jaar verscheen onder de titel 'Artsen in loondienst' een rapport van de Wiardi Beckman Stichting, het wetenschappelijk bureau van de P.v.d.A., geschreven met medewerking van een aantal betrokkenen: een directeur van een algemeen ziekenhuis, een jurist, mensen uit het vakgebied van de economie van de gezondheidszorg, een internist in dienstverband. De eindredactie werd**

**gevoerd door Frans Jaspers, die de laatste tijd ook op andere manieren van zich heeft laten horen, o.a. rondom de kwestie van de rechtspositie en salariëring van arts-assistenten. Het rapport is ook in de boekwinkel te krijgen.**

*De meeste mensen weten dat het eenvoudiger is een prikkelende gedachte onder woorden te brengen dan aan te tonen dat zo'n idee ook werkelijkheids-waarde bezit. Ook het democratisch-socialisme worstelt wel met dit probleem. Aan meeslepende invallen ontbreekt het zelden, de verwezenlijking ervan levert dikwijls talloze hoofdbrekens.*

Duidelijk gespeend met enige zelfkennis beginnen de auteurs hun werkstuk met bovenstaand citaat. Het onlangs gehouden P.v.d.A.-kongres demonstreert hun gelijk op overduidelijke wijze. Niettemin hebben de auteurs een verantwoordelijke poging gedaan om de voor- en nadelen van de arts in dienstverband op een rijtje te zetten. Ze lopen mijns inziens wat erg snel heen over het uitgangspunt: dat de arts in dienstverband zou moeten treden. Ze stellen zelf in hun voorwoord dat het dienstverband op zich geen uitgangspunt is, maar een afgeleide uit een aantal meer algemene uitgangspunten, maar ze nemen nauwelijks de moeite om aan te tonen dat daaruit ontegenzeggelijk volgt dat de arts in loondienst zou moeten treden. Zou met dezelfde uitgangspunten geen alternatief te vinden zijn geweest?

In de volgende hoofdstukken gaan de auteurs in op de huidige organisatie van de gezondheidszorg in Nederland, het historisch perspectief, de kostenontwikkeling, de honorering van medici in Nederland en bijkomende zaken. Ook de belemmeringen die zij ervaren om te komen tot een algemeen in dienstverband zijn van artsen worden behandeld, waarbij natuurlijk de financiën een belangrijke rol spelen. In het hoofdstuk waarin zij de voor- en nadelen van de arts in dienstverband op een rijtje zetten, waarbij de tegenargumenten worden weerlegd in de loop van dit hoofdstuk, gaan ze ook in op de bevrediging die de arts vindt in zijn werk, en de auteurs menen op grond van ervaringen in het buitenland (Engeland en Zweden) dat deze arbeidssatisfactie niet of nauwelijks wordt beïnvloed door het werken in dienstverband. Ze erkennen dat de arbeidssatisfactie niet hoog is in deze landen, (elders in het boek spreken ze zelfs van erg laag) maar zeker in Engeland is dat een verschijnsel wat niet alleen onder de werkers in de gezondheidszorg optreedt, maar dat geldt voor

de gehele beroepsbevolking, aldus de schrijvers.

Echter, met het niet kunnen aantonen van een verband tussen bevrediging in het werk en het werken in dienstverband, is nog niet bewezen dat dat verband niet bestaat. Ook hier in Nederland kennen we artsen die werken in dienstverband, en juist omdat de situatie in Nederland niet te vergelijken is met de situatie in Engeland en Zweden, was het interessant geweest om eens te inventariseren hoe deze zaak hier in Nederland ligt. Verder wordt ingegaan op de arts-patiënt relatie, de kwaliteit van de zorgverlening, de vrije artskeuze, en de mogelijke samenwerkingsverhoudingen. Het boek besluit met een aantal voorstellen tot het opheffen van eerder genoemde belemmeringen om te komen tot dienstverband van artsen. Verder zijn er uitgebreide cijfers in te vinden over de kosten van de gezondheidszorg, het aantal daarin werkzame artsen, verdeling van de kosten per specialisme etc. Hoofdstuk 10 is een beknopte samenvatting van het rapport, een uitstekende voorziening voor het snel terugvinden van allerlei zaken.

Zoals de omslag van het boek zelf al stelt: een weloverwogen knuppel in het hoenderhok van de Nederlandse gezondheidszorg. Een zeer lezenswaardig boek voor wie zich voor deze materie interesseert, en op een universiteit met zoveel gezondheidszorg in zijn programma, zowel van de MF als de AF, zou dit iedereen moeten interesseren.

**Kees Ruissen**

*Artsen in dienstverband  
Publikatie van de Wiardi Beckman  
Stichting/Kluwer  
1980 Uitgeverij Kluwer B.V., Deventer  
ISBN 90 267 0672 3*

# Sociale Gezondheidskunde van begin tot heden

In het 'Discussiestuk ten behoeve van opzet en inrichting van een Faculteit der Algemene Wetenschappen' van juni 1975 worden twee belangrijke deeltaken (ontleend aan de Memorie van Toelichting bij het ontwerp van de wet Rijksuniversiteit Limburg) voor de toekomstige Algemene Faculteit genoemd, te weten:

1. het opzetten van een experiment met een algemeen vormend programma voor het hoger onderwijs (HBO+WO).

2. het verzamelen van basisgegevens ten behoeve van de ontwikkeling van nieuwe studierichtingen.

Bij de uitwerking van het een en ander komt het College van Bestuur tot de conclusie dat het werken aan algemeen vormende programma's binnen het WO als een belangrijke uitdaging moet worden gezien. Uitgangspunt hierbij is de constatering dat vertegenwoordigers vanuit vaak zeer uiteenlopende disciplines functies vervullen van meer algemene aard. De voor het uitvoeren van deze functies benodigde kennis en vaardigheden moeten voor een belangrijk deel in het kader van de werkkring worden verkregen. Het lijkt mogelijk programma's voor wetenschappelijk onderwijs te ontwikkelen, die in deze lancune voorzien en die mensen opleiden voor algemene veelal leidinggevende functies waarvoor een academisch niveau vereist is. Nadere concretisering van het voorgaande kan worden gezien in de vormgeving van een wetenschappelijke opleiding voor leidinggevende functies. Hierbij wordt vooral gedacht aan leidinggevende functies in een meer algemene zin, die nader gespecificeerd en uitgewerkt zouden kunnen worden voor de sectoren maatschappelijke dienstverlening, onderwijs, welzijnswerk en gezondheidszorg. In juni 1976 stellen de bewindslieden van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen in overleg met het College van Bestuur het aandachtsterrein van de Algemene Faculteit vast. Zo eindigt van Kemenade met het besluit dat de Algemene Faculteit met grote prioriteit, beperkte middelen en met inzet van het aanwezige potentieel moet werken aan het gebied van de 'social health'; de aanpak van dit terrein, zo zegt hij, is een zaak die bij de

R.L. zelf ligt en die in een ontwikkelingsplan vorm moet krijgen.

## Zwaartepuntenbeleid

Enige teleurstelling is over deze in het kader van het zwaartepuntenbeleid van de kant van het Ministerie van Onderwijs genomen beslissing in de R.L.-gelederen wel te bespeuren. Logisch, want de mogelijkheden en verwachtingen van en voor de R.L. met zo'n vage opdracht als de opzet van algemeen vormende opleidingen waren aanvankelijk ook te mooi om waar te zijn. Toch wordt het aangereikte gebied als voldoende uitdagend beschouwd om aan de vormgeving ervan een begin te maken en uiteindelijk in juni 1978 met het ontwikkelingsplan voor de Algemene Faculteit uit te komen. Hierin staat het advies om binnen de Algemene Faculteit te starten met de studierichting Sociale Gezondheidskunde opgebouwd uit een gemeenschappelijke opleiding van drie jaar, waarna in het vierde jaar de keuzemogelijkheid uit drie afstudeervarianten zou moeten bestaan, nl.: sociaal-gezondheidskundig onderzoek, planning en beheer van gezondheidszorgvoorzieningen en gezondheidsvoorlichting en -opvoeding.

In augustus 1979 volgt op verzoek van minister Pais een nota die in enkele opzichten afwijkt van de vorige uit 1978.

## Toevoegingen

In de eerste plaats wordt aan de varianten een studie verplegingswetenschap toegevoegd. De opleiding tot sociaal-gezondheidskundig onderzoeker wordt gezien als een opleiding in de post-doctorale fase.

Een tweede wijziging bestaat uit een aanpassing van de opleidingsstructuur aan het voorontwerp van de Wet twee-fasenstructuur W.O., die in het studiejaar 1982-1983 ingaat. De in deze nota uitgewerkte studierichting Sociale Gezondheidskunde gaat uit van een gemeenschappelijke propedeuse van één jaar en een doctorale fase van drie jaren. De doctorale fase omvat dan drie verschillende programma's, te weten: verplegingswetenschap, beleid en beheer van gezondheidsvoorzieningen en gezondheidsvoorlichting en -opvoeding. De postdoctorale studie-

fase die nog niet geheel uitgewerkt is, zal programma's omvatten voor een specialisatie als sociaal-gezondheidskundig onderzoeker en voor een eerstegraads lerarenopleiding ten behoeve van docenten van gezondheidszorgopleidingen in het H.B.O.

Wat betreft de deelname van studenten is de historie van Sociale Gezondheidskunde van veel recenter datum. Het startschot voor de eerste aspirant-AF-ers werd gegeven op de open informatiedagen van oktober 1979 in het Staargebouw. Na algemene inleidingen door onder meer rector magnificus Wijnen bestond daar de mogelijkheid tot individuele voorlichting over een der drie afstudeerrichtingen. De opkomst tijdens de informatiedagen overtrof de stoutste verwachtingen en de animo van het publiek was groot. Een eerste bewijs voor de planners dat de nieuwe studierichting in een behoefte voorzorg.

## Loting

De feestelijke opening van Sociale Gezondheidskunde werd een klein jaar later overschaduwd door een opmerkelijk fenomeen: 30 van de 100 door Groningen eerstgeplaatsten besloten op de valreep toch niet aan de opleiding te beginnen. Achteraf lijkt dat hoge weigerpercentages voor een belangrijk deel bepaald zijn door de té optimistische toon tijdens de informatiedagen. Daar was kennelijk de indruk gewekt dat het mogelijk was de studie naast een volledige dagtaak, als een veredelde parttime opleiding, te volgen. Toen duidelijk werd dat Sociale Gezondheidskunde geen stoomkursus voor een goedkope doctorandustitel was, maar een volwaardige academisch curriculum met een 40-urige weektaak, schrokken nogal wat mensen terug. De studie hing als een zwaard van Damocles boven hun baan en ze kozen liever die ene vogel in de hand dan de tien in de lucht.

Sociale Gezondheidskunde kan behalve om haar unieke inhoudelijke karakter nog om een reden buitengewoon genoemd worden:

Het gehanteerde puntenbeoordelingssysteem tijdens het nu bijna voltooid propaedeutisch jaar is volstrekt ongevoel: Er vallen maximaal 600 punten te verdienen, gelijk verdeeld over

kennis en inzet. Belangrijke peilers in de honorering: Onderlinge studentenbeoordelingen, werkstukken en de eindtoetsen ter afsluiting van elk blok. Wie de 300-punten grens heeft overschreden en aan verdere verplichtingen (sociale vaardigheden, EHBO, praktijkstages e.d.) heeft voldaan, heeft het propaedeutisch examen gehaald. Voor de studiejaren 2 t/m 4 gaat men ervan uit dat allen die voor de propaedeuse zijn geslaagd, in beginsel in drie jaar hun doctoraalexamen kunnen en behoren te halen. Dit wil men vastleggen in een 'onderwijscontract', waarbij de faculteit de studenten een slaaggarantie biedt onder de voorwaarde van hun serieuze deelname aan en inzet bij het onderwijsprogramma. Het afgelopen jaar is het gehanteerde puntensysteem op fikse weerstand gestuit: Na een gewenningsperiode

van enkele maanden beginnen de studenten, aangespoord door hun medische collegae, zich te roeren en ook een aantal tutoeren mengde zich in de discussie. Met name de onderlinge beoordelingschaal en de kennisgerichte bloктоetsen kregen het zwaar te verduren. Een en ander vormde aanleiding tot het uitwerken van een nieuw examenreglement dat dezer dagen zijn beslag vindt. Ondanks alle strubbelingen eigen aan een nieuwe studierichting, kan men toch spreken van een redelijk geslaagde kennismaking met Sociale Gezondheidskunde: Blijkens een onderwijsevaluatie maken de studenten een tevreden indruk. Van de 99 aanvankelijk ingeschrevenen zijn er gedurende het jaar slechts zes afgevallen; de rest zal vrijwel compleet in het tweede jaar stappen. Het grote knelpunt voor velen is op dit moment de keuze van de

afstudeerrichting. Daarin hebben zich stringente wijzigingen voorgedaan: Tussen oktober en maart daalde het percentage dat GVO koos van 36% naar 22%, Beleid en Beheer steeg van 22% naar 44%, de animo voor Verplegingswetenschappen bleef constant laag met ongeveer 15%. Alles wijst erop dat de keuze voor een specifieke richting bij velen nog volop in ontwikkeling is. Toch ziet het er naar uit dat Beleid en Beheer onbetwist de grootste afstudeervariant wordt, hetgeen in het licht van de ontstaansgeschiedenis van Sociale Gezondheidskunde niet verwonderlijk is. Immers van het begin af aan is van velerlei kanten benadrukt dat deze richting het bestaansrecht van Sociale Gezondheidskunde vormt.

Maurice van der Sangen  
Jan Meijers

## Hoe denken studenten sociale gezondheidskunde over hun studie?

*Vanaf begin september 1980 had ik contact via het studiementorsysteem met een tiental studenten van Sociale Gezondheidskunde in de functie van studiementor.*

*Gedurende de maanden oktober en november zag ik nog al wat onvrede groeien binnen deze groep met betrekking tot allerhande zaken in deze nieuwe, experimentele opleiding van de Algemene Faculteit. Nu eens was een toets verzet naar een onmogelijk tijdstip, dan weer waren bepaalde trainingen meer dan verschrikkelijk, men had nog nooit iets van een beoordeling van een werkstuk gezien, activiteiten vonden plaats in lokalen die niet bestonden, enz. Enfin, zo is het idee gegroeid om aan het 'gemopper' concrete handen en voeten te geven: een opinie-onderzoek onder alle eerstejaars, m.b.v. een zelf te konstrueren onderzoeksinstrument. Om te achterhalen hoe anderen in dezelfde situatie erover denken, om gegevens te verzamelen die wellicht bruikbaar zouden zijn voor beleidsmakers. Om te zien dat onvrede, halve waarheden ontkracht kunnen worden, óf bevestigd. Is dat laatste het geval, dan zijn concrete punten voor verandering aan te geven.*

*In december en januari volgde de formulering van de onderzoeksvraagstelling, en het construeren van het instrument: een vragenlijst met 55 vragen over onderwijsvorm, leermiddelen, leeromgeving, evaluatie, stages, trainingen, onderwijsorganisatie, mentorsysteem, en over de studie Sociale Gezondheidskunde.*

*In februari volgde de afname in de onderwijsgroepen. In maart/april volgde de verwerking van de gegevens: een ochtend koderen op ponsconcepten, en aanvragen doen bij de DIV voor rechte tellingen en kruistabellen.*

*Voor het eerst werd men gekonfronteerd met computeruitvoer, die gelezen en verwerkt moest worden.*

*Bij deze dan de presentatie van gegevens, verkregen uit een onderzoekje dat door een aantal studenten – naast hun gewone studieprogramma – is voorbereid, uitgevoerd en verwerkt.*

*Of dit een studiementorgroep was? Dit was een studie-groep.*

Els van den Eertwegh  
april 1981.



### **Inleiding**

In december 1980 vatte mentorgroep III het plan op om middels een enquête de mate van de tevredenheid, respectievelijk ontevredenheid, te meten onder alle studenten van de Algemene Faculteit.

De bedoeling is om de resultaten van dit onderzoek hier aan de studenten van de Algemene Faculteit ter beschikking te stellen. Separaat zullen ze ter beschikking gesteld worden aan de Onderwijscommissie, het Faculteitsbestuur Overleg, Onderwijszaken en de Examencommissie.

In een begeleidende brief bij de enquête spraken de makers ervan de hoop uit dat de beleidsorganen van de Algemene Faculteit van de gegevens gebruik zullen maken.

De enquête werd afgenomen aan het begin van blok 1.4., februari 1981. Het aantal ingeschreven studenten aan de Algemene Faculteit was 95 ten tijde van het onderzoek. De naar onze mening verrassend hoge respons was 93.

### **Algemeen**

De absolute frequentieverdeling van de verschillende afstudeerrichtingen was begin februari:

Verplegingswetenschap	14
G.V.O.	29
Beleid en Beheer	39
geen keuze	11

De leeftijdsopbouw gaf een beeld van 45% beneden de 20 jaar. Meer dan de helft was boven de 20, waarbij 23% boven de 26 jaar, zodat we verwachten dat vele studenten na hun VWO een andere opleiding hadden gevolgd. 84% had echter alleen de VWO-opleiding voltooid.

Vrouwen bleken met 70% een royale meerderheid te vormen binnen de studentenpopulatie. Bijna de helft van de studenten kende het onderwijssysteem van deze instelling bij aankomst nauwelijks, en zo'n 40% gaf aan redelijk op de hoogte te zijn van het onderwijssysteem. Wellicht dat bij de voorbereiding van de zg. Abituriëntendagen/Voorlichtingsdagen aan dit punt wat meer aandacht besteed moet worden.

Op de vraag of het onderwijssysteem aan de verwachtingen voldoet antwoordde ruim 45% positief.

### **Onderwijsvorm**

Het werken in onderwijsgroepen stimuleerde 84% van de studenten in hun

studie. Een nog hoger percentage vindt deze groepsaanpak van waarde voor de kennismaking met de medestudenten. 73% zegt door het werken in deze vorm veel te leren, en 10% is daar negatief over.

De vraag die probeerde te peilen hoe noodzakelijk de aanwezigheid van een deskundige bij de onderwijsgroepen wordt gevonden geeft het o.i. frappante beeld te zien, dat 60% de afwezigheid van zo'n figuur, niet als een nadeel ervaart. Tevens vindt meer dan de helft het niet noodzakelijk dat de tutor altijd aanwezig is.

De vraag of de tutor als groepslid zou moeten functioneren in de onderwijsgroep wordt door 57% positief en door 26% negatief beantwoord. Kennelijk kunnen onderwijsgroepen ook zonder tutor draaien, maar als hij/zij er wél aanwezig is, wordt een andere bijdrage/inzet verwacht dan nu het geval is. Bijna een derde der onzen vindt de duur van twee uur per onderwijsgroepsbijeenkomst niet lang genoeg. De kruistabel over dit item met de onderscheiden afstudeerrichtingen laat nauwelijks verdere interpretatie toe. Driekwart ervaart de wisselende samenstelling van de onderwijsgroepen



*De studenten die meewerkten aan dit onderzoek: staande van links naar rechts: Marius Vaags, Lily van Bommel, Marga Beckers, Carla Kolner, Els van den Eertwegh (studie-mentor). Zittend: Leo Willems, Marie-Anne Roex.*

niet als storend, terwijl 10% dit op dat moment wél vindt. De gang naar de onderwijsgroepen blijkt 84% niet zwaar te vallen, beter nog: men gaat zelfs graag! Het hieraan gekoppelde item over de vraag of de tijd in de groepen zinvol wordt besteed geeft het meer genuanceerde beeld van '54% mee eens' en '12% niet mee eens'. De kruistabel van de laatste twee items geeft aan dat in het onderwijsgroep-systeem 'graag' ook 'zinvol' betekent.

#### **Andere onderwijsvormen**

Over het – naar het soms lijkt – zo verfoeide hoorkollege bleken de meningen duidelijk verdeeld: met een positieve beantwoording van 52% van de studenten vóór 'een hoorcollege op z'n tijd', en 29% tégen. Zo'n 77% van de eerstejaars blijkt voorstander van studieprojecten waarin gedurende langere tijd (enkele maanden, ½ jaar, 1 jaar) één onderwerp bestudeerd wordt, of een onderzoek wordt uitgevoerd. Meer dan de helft (52%) wil dat dergelijke studieprojecten in het studieprogramma worden opgenomen. Deze gegevens spreken voor zich. Met name de onderwijsplanners (o.a. O.C.) zullen hiermee wellicht kunnen werken.

#### **Leermiddelen, leeromgeving**

De veelheid van thema's in de blokboeken geeft 85% van de studenten te weinig tijd voor diepgaande studie van de onderwerpen. De mening over de waarde van de 'zevensprong-techniek' om een 'probleem' in een blokboek te benaderen is sterk verdeeld: 39% vindt het een ideale methode, terwijl 23% dit niet vindt, bij een onthouding van mening van 37%. Een duidelijke meerderheid is van mening dat de blokboeken tot op dat moment het 'probleemgestuurd leren' m.b.v. de zevensprong bemoeilijken. De inhoudsdeskundigen worden op dat moment nog niet regelmatig geraadpleegd. Een meerderheid vindt nog niet goed z'n weg in de uitleen via de Universiteitsbibliotheek.

Opvallend is ook dat een meerderheid van de studenten (56%) niet regelmatig met audio-visueel materiaal werkt. Dat in het studielandschap in de aanloopfase van de nieuwe studierichting nogal wat problemen ervaren werden, mag bekend worden verondersteld. Zo'n 80% vindt nl. dat er onvoldoende literatuur in het studielandschap aanwezig is m.b.t. de te bestuderen onderwerpen. Op dat moment vindt 70% thuis de beste studieplaats, tegen 24% die voorkeur geeft aan het studielandschap. Deze gegevens zijn toch wel

opvallend: in dit onderwijssysteem wordt juist verondersteld dat het werken met verschillende soorten literatuur in de studiezalen voorop staat. Kennelijk is dit op dat moment nog niet het geval. Ook de verdeeldheid over de probleemoplossingsmethode in de onderwijsgroepen is een moeilijk interpreteerbaar gegeven.

#### **Stages, trainingen**

Eendaagse oriënterende bezoeken – aan bijv. de Diëtetiek-opleiding – in grote aantallen worden niet leerzaam gevonden. Logisch dat individuele stages dan ook de voorkeur genieten bij zo'n 90%.

Een meerderheid kan op dat moment de trainingen sociale vaardigheden niet als zinvol ervaren. Dat de wel opgedane ervaringen door 75% niet regelmatig getoetst worden is dan niet erg verrassend.

Echter: als de EHBO-training niet verplicht is, zou een meerderheid er wel aan meedoen.

Met de afschaffing van statistiek in collegevorm is een derde het óneens, terwijl de helft er zijn instemming mee betuigt.

#### **Beoordeling studieprestaties**

Onzeker over de werkwijze en studieaanpak was destijds 42% van de studenten terwijl 38% op dit punt aan minder twijfels onderhevig was.

Ontevredenheid lijkt te heersen over de afstemming van de vragen in voor-eindtoets op de inhoud van de blokken.

Uit de cijfers blijkt dat 5% van de studenten de toetsvragen niet goed vindt afgestemd op de blokinhoud. Daarbij worden ze te specifiek gevonden.

In februari zegt zo'n 80% onvoldoende informatie te krijgen over zijn/haar studievorderingen en stelt men voor dat uitslagen van bloktoetsen en werkstukbeoordelingen binnen een maand na inleverdatum toch wel bekend moeten zijn bij studenten (90%).

#### **Onderwijsorganisatie/-programma**

De items over het functioneren van Onderwijszaken houden wat ons betreft een compliment in: studenten worden tijdig op de hoogte gesteld van de te verwachten studieactiviteiten en men treft altijd iemand van O.Z. aan wanneer dat nodig is. Een tijdig verstrekte weekagenda geniet de voorkeur boven de in blokboeken opgenomen data en tijdstippen.

Het item over de 'workload' van het onderwijsprogramma geeft een sterk verdeeld beeld: zo'n 40% vindt het te

overladen, terwijl eenzelfde aantal dit in het geheel niet vindt. De kruistabel in deze met de leeftijdscategorieën laat geen leeftijdsspecifieke interpretatie toe.

Een regelmatig contact met de beleidsmakers van de Algemene Faculteit (FBO; OC; EC) in een tweemaandelijks discussiebijeenkomst wordt door 72% wenselijk geacht. Hierover heeft 23% geen mening.

Wat het mentorsysteem aangaat: over dit studiebegeleidingssysteem zijn de meningen nogal verdeeld, wat betreft de intensiteit van de begeleiding en de tevredenheid erover.

Overwegend vindt de zgn. 'groepsbenadering' plaats: de mentor ziet zijn/haar 10 studenten en groupe. De gegevens tonen niet aan dat deze benadering beter werkt dan de individuele of een gemengde groeps-/individuele benadering.

Wel blijkt, dat naarmate men jonger is (jonger dan 20) men ontevredener is over de mentor/studentkontakten. Kennelijk is het mentorsysteem als studiebegeleidingssysteem nog onvoldoende uitgekristalliseerd. De vraag is of aandacht dient te worden gegeven m.n. aan de jongere student.

#### **Sociale Gezondheidskunde**

Tenslotte blijkt de lijn in de studie Sociale Gezondheidskunde voor 27% van de studenten niet duidelijk, tegen 42% die een steeds concreter beeld voor ogen krijgt. De scores op het item 'tevredenheid over de inhoud van de studie Sociale Gezondheidskunde' bieden het volgende beeld:

tevreden	44%
ontevreden	18%
geen mening	31%

Jammer genoeg geeft op dat moment een aantal studenten geen mening in deze, zodat de tevredenheid/ontevredenheidsverdeling onduidelijk blijft.

#### **Tot slot**

Bij de 'vertaling' van de computeruitvoer in copy is het onvermijdelijk gebleken dat nogal wat cijfers (percentages etc. in de tekst belandden. Wij hopen echter dat de leesbaarheid behouden is gebleven, en dat zowel studenten als medewerkers van de Algemene Faculteit deze gegevens kunnen benutten.

**Marga Beckers Marie-Anne Roex**  
**Lily van Bommel Leo Willems**  
**Nienke v. Galen Marius Vaags**  
**Carla Kolner**

# De drie nieuwe afstudeerrichtingen

1

## Verplegingswetenschap

De studie Verplegingswetenschap is een primeur in de Nederlandse Universitaire wereld, maar in het buitenland is de academisch opgeleide verpleegkundige al lang een vertrouwd beeld. Toch heeft de Algemene Faculteit in één opzicht voor een wereldprimeur gezorgd: de Maastrichtse versie van de studie in de Verplegingswetenschap is toegankelijk voor mensen die rechtstreeks uit het VWO komen, terwijl in andere landen sprake is van universitaire opleidingen tot verpleegkundige of van vervolgoopleidingen of specialisaties binnen aan verwante studies.

Het *nieuwe* van Verplegingswetenschap én het praktijkgerichte karakter van de opleiding zijn er de voornaamste oorzaken van dat de werkers van het eerste uur zich steeds weer moeten verdedigen tegen de scepsis waarmee hun predikaat 'wetenschappelijk' wordt benaderd door de meer gevestigde vakgenoten. Daarbij komt ook nog de bedenking van de tegenstanders van de twee fasen-structuur, dat in vier jaar tijd onmogelijk een wetenschappelijke vorming bereikt kan worden. Harry van der Bruggen, een van de geestelijke vaders van de nieuwe studierichting is inmiddels goed geschoold in het beantwoorden van vragen over de wetenschappelijke ruggraat van de opleiding: 'Verplegingswetenschap is de wetenschap waarvan het maatschappelijk verschijnsel verplegen het object is, dus niet enkel de beroepsmatig uitgeoefende verpleegkunde. We bestuderen dat verschijnsel met behulp van middelen en methodes die ontleend zijn aan andere menswetenschappen, waarbij we ook kunnen steunen op gegevens afkomstig uit de exakte wetenschappen.' Je zou je dus kunnen voorstellen dat een verplegingswetenschapper een socioloog of een andragoog is met speciale belangstelling voor het verplegen als maatschappelijk verschijnsel. Maar dat is volgens van der Bruggen



Harrie van der Bruggen

beslist niet wat de ontwerpers van de Maastrichtse opleiding voor ogen heeft gestaan:

*'Wij willen mensen afleveren die in staat zijn dat maatschappelijk verschijnsel verplegen van binnenuit én van buitenuit te bekijken. Met andere woorden: zij moeten hun materiaal zo goed beheersen dat zij niet alleen de verhoudingen van buitenaf als onderzoeker kunnen bestuderen, maar ook dat ze dat van binnenuit kunnen doen door het aangaan van de patiënt-verplegende-relatie.'* Bij de wetenschappelijke benadering van het verschijnsel verplegen wordt uitgegaan van het 'nursing process'-model, zoals dat in Angelsaksische landen veel wordt gehanteerd en dat in Leuven de Nederlandse benaming 'Systematisch Verpleegkundig Handelen' heeft meegekregen. In de nota 'De afstudeerrichting Verplegingswetenschap' wordt dit proces als volgt omschreven: 'In het Systematisch Verpleegkundig Handelen wordt een probleem betreffende de zorgverlening benaderd door systematisch (dat is op samenhangende wijze en op basis van een specifiek referentiekader) gegevens

erover te verzamelen, te organiseren en te interpreteren. Aan de hand van deze acties wordt het probleem geïdentificeerd, nauwkeurig omschreven, en worden de doelstellingen van zorgverlening bepaald. Overeenkomstig hiermee wordt het verpleegplan opgesteld, waarbij de evaluatiecriteria worden vastgesteld. Het verpleegplan wordt daarop volgend uitgevoerd, waarna de evaluatie plaats vindt. Vanuit deze fase in het Systematisch Verpleegkundig Handelen, maar ook vanuit eerdere fasen, kan men besluiten het gehele proces bij te stellen of te herzien.'

Op een dergelijke benadering, die een fundamenteel wetenschappelijke houding van de verpleegkundige tegenover zijn werk moet garanderen, is ook de wijze afgestemd, waarop de student leert om te gaan met het object van de Verplegingswetenschap, het verplegen. De benadering doet immers alle eer aan het probleemgeoriënteerd onderwijs en leent zich uitstekend voor de befaamde 'zevensprong'.

Volgens Van der Bruggen speelt de opleiding in de Verplegingswetenschap duidelijk in op de veranderde

maatschappelijke behoefte. *'Verpleegkunde is lange tijd bepaald geweest door de traditie. Maar je merkt dat die traditie grotendeels weggeval- len is. Roeping en duidelijk onderge- schikte verhoudingen, die zo belang- rijk waren in de verpleging, raken op de achtergrond en aan de andere kant zie je dat niet alleen de verpleegkun- dige, maar ook de patiënt veel kriti- scher is geworden. Wat dat betreft, maakt de verpleging heel gewoon deel uit van de maatschappelijke kon- tekst. Op de vragen die daaruit voort- komen is een antwoord nodig en an- derzijds stellen wij onze vragen aan het veld.'*

De afgestudeerde zal straks terecht-

men in functies in het onderwijs, on- derzoek, management, plannings- en adviesorganen, verwacht Van der Bruggen. Maar daarnaast verwacht hij dat voor de afgestudeerde een formele bevoegdheid en registratie als ver- pleegkundige in een aantal gevallen noodzakelijk zal zijn. De werkzaamhe- den die de verplegingswetenschapper zal verrichten, met name op het ge- bied van de patiënt-interactie, kunnen een formele bevoegdheid noodzake- lijk maken. Daarnaast spelen overwe- gingen als de acceptatie door het veld van de verpleging en de emancipatie van de verpleegkundige beroeps- groep een belangrijke rol.

deze (toegepaste) wetenschap te be- kwamen zijn er aan enkele universitei- ten al wat langer. Daarvan was nog geen sprake toen in 1963 en de jaren daarna de eerste GVO-ers werden in- gezet. Ze waren afkomstig uit diverse hoeken, veelal uit de sociale weten- schappen. Deze zijn uiteraard van groot belang voor de GVO, maar ze- ker niet als enige. Voor een juiste pro- bleemanalyse en een verantwoorde uitvoering heeft ze namelijk behoefte aan een bredere basis. De wijze waarop GVO tegen gezondheidsvra- gen en -problemen aankijkt is altijd die van de relatie tussen het gedrag van de mens (individueel of collectief) en gezondheid of ziekte. Dat laatste niet alleen in lichamelijke, maar minstens evenzeer in psycho-hygië- nische zin. Door middel van GVO wordt geprobeerd mensen te helpen door hun eigen gedrag zo goed moge- lijk hun gezondheid in stand te houden of die terug te krijgen als ze ziek zijn. Dat gebeurt dan door 'voorlichting' (= het geven van de voor die persoon of die situatie noodzakelijke informatie) en 'opvoeding' (= het helpen van de ander om die nieuwe kennis in het ge- drag te realiseren.)

## 2

### Gezondheidsvoorlichting en -opvoeding

Gezondheidsvoorlichting en - opvoeding (GVO) is een van de drie afstudeermogelijkheden binnen het geheel van de sociale gezondheidskun- de. GVO als term is uitgedacht door een commissie uit de Centrale Raad voor de Volksgezondheid. Rond 1960 kreeg deze commissie van de toenma- lige minister van Volksgezondheid de opdracht hem te adviseren over wat in Nederland zou moeten gebeuren met wat in die tijd nog *'health education'* heette. De commissie begon haar werk met het zoeken naar een goede Neder- landse vertaling en omschrijving van deze soort. Het werd 'GVO', een term waar niet iedereen even gelukkig mee is. Vooral binnen de geestelijke ge- zondheidszorg, maar niet alleen daar, heeft men er grote moeite mee. De tot nu toe voorgestelde alternatieven zijn echter niet beter. Inmiddels heeft de toen gekozen term de nodige bekend- heid en zelfs al burgerrecht gekregen. Onlangs is aan de staatssecretaris van Volksgezondheid een advies aanbe- boden van de officiële 'Kommissie Natio- naal Plan GVO'. Aan de Rijksuniversi- teit Limburg is nu voor het eerst een kroondocent met een leeropdracht GVO aangesteld: een belangrijke mijlpaal in de wetenschappelijke ont- wikkeling van deze werksort.

#### Gedrag en gezondheid

Mogelijkheden om zich in dit vak, in



W. Rouwenhorst

#### Marge

De maatschappelijke situatie en het milieu waarin mensen leven bepalen echter voor een niet onbelangrijk deel de marge waarbinnen zij in vrijheid kunnen beslissen. Naast kennis van de gedragswetenschappen vraagt dat van de GVO een goed inzicht in de maat- schappijwetenschappen en de ver- schillen in cultuur.

Voor de *inhoud* van de genoemde in- formatie is een grote inbreng nodig van wat men met een verzamelterm 'gezondheidswetenschappen' ge- noemd wordt (geneeskunde, voe- dingsleer, seksuologie, etcetera). Tenslotte vraagt het overbrengen van de informatie, de 'communicatie', om kennis van die wetenschap en de vaar- digheden die tot dat terrein behoren. Het zijn deze vier pijlers waarop een verantwoorde GVO berust. Ze zullen alle vier, maar dan in onderlinge sa- menhang in de afstudeerrichting GVO ruimschoots aan de orde komen. Deze multidisciplinaire aanpak is namelijk kenmerkend voor GVO, ook al wisselt de mate waarin de verschillende we- tenschappen aan bod komen met het probleem en de situatie waarin GVO wordt uitgevoerd. De multidisciplinai- re benadering is eens te meer noodza- kelijk in een wetenschappelijke oplei- ding, zowel bij het feitelijke onderwijs als bij het onderzoek. Beide aspecten

staan nog aan het begin van hun ontwikkeling. Dat geldt trouwens voor alle terreinen waarop de GVO wordt gerealiseerd, dat wil zeggen overal waar wordt geprobeerd mensen actief te betrekken bij de zorg voor eigen gezondheid en die van anderen.

Op 't ogenblik gaat het daarbij vooral om de GVO in de (algemene) gezondheidszorg, in het onderwijs, de bedrijfsgezondheidszorg en de patiëntenvoorlichting. Het is de bedoeling dat in de afstudeerrichting GVO deskundigen worden opgeleid die in principe op al die terreinen inzetbaar zijn: in zekere zin 'generalisten' dus. Afhankelijk van het veld waarop onze doctorandi straks aan het werk gaan zullen zij aanvullende kennis behoeven van de daar bestaande problematiek en situaties. Een aanzet tot deze gerichte en meer specifieke kennis en vaardigheden wordt al tijdens de opleiding verzorgd via de aangeboden thema's, de bijbehorende blokboeken en het daarbij noodzakelijke onderzoek.

### 3

## Beleid & Beheer van de Gezondheidszorg

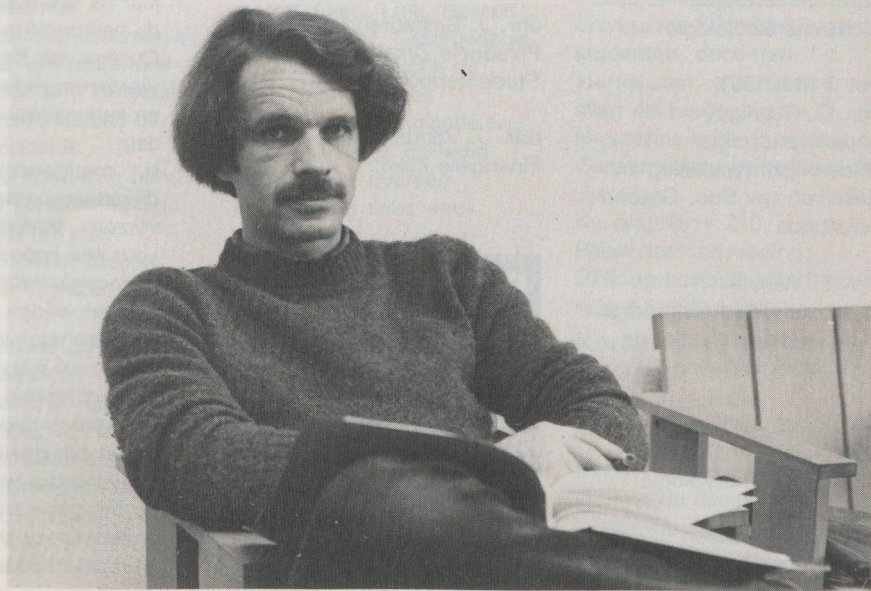
*'Over de grote lijnen van het onderwijsprogramma voor de studierichting Beleid en Beheer van de Gezondheidszorg bestaan wel een aantal gedachten, maar hoe het er precies gaat uitzien ligt op dit moment alleen nog maar voor het tweede jaar vast. Over het derde en het vierde jaar zijn pas in het najaar concrete voorstellen te verwachten',* zegt Ad Lagas, lid van het fakulteitsbestuur en de onderwijscommissie en de voornaamste coördinator van het onderwijsprogramma van Beleid en Beheer.

In elk geval liggen er al genoeg basisideeën op tafel om een beeld te vormen van de studierichting. *'Je moet je even onze matrix voor ogen halen',* zegt Lagas, *'aan de ene kant staat de levenswerkelijkheid - de gezondheidszorg - en aan de andere kant de wetenschappelijke werkelijkheid - de wetenschappelijke benadering van organisaties, structuren, processen en dergelijke -, waarbij disciplines als beleidswetenschap, rechten, psychologie, epidemiologie en economie van groot belang zijn.'*

*'Het plan is om in het tweede jaar vooral een oriëntatie op de levenswerkelijkheid te bieden: wat spelen er zolang voor beleids- en beheersproblemen op de verschillende nivo's die in de gezondheidszorg te onderscheiden zijn. In het eerste blok wordt het ziekenhuis behandeld, in het tweede de ambulante geestelijke gezondheidszorg en in het derde komt de rol van de overheid aan de orde.*

De oriëntatie op de wetenschapswer-

de gezondheidszorg op zoek waren naar sociologen, economen of juristen. Je zag vaak staan als functievereiste een academische opleiding, bij voorkeur als socioloog, econoom of jurist met belangstelling voor de gezondheidszorg. Dat waren er in 1978 bijna honderd. We springen dus duidelijk in een gat in de markt door mensen op te leiden die van alle markten thuis zijn, maar hun kennis speciaal gericht hebben op de gezondheids-



Ad Lagas

kelijkheid volgt dan in het derde jaar. Daar ligt het accent meer op analyserend werken, het stellen van vragen zoals: waarom is dat zo en waarom zou het niet anders kunnen en hoe moet je het probleem dan oplossen? In het vierde jaar komen tenslotte centrale problemen uit de gezondheidszorg aan de orde, zoals bijvoorbeeld de regionalisatie, de kostenbeheersing, de afstemming van de voorzieningen op de behoeften enzovoort. Voor dat jaar wordt ook gedacht aan lange stageperiodes, af te sluiten met een afstudeerscriptie.

*'Beleid en beheer kun je zien als een kruising tussen bestuurskunde en bedrijfskunde. Wij moeten uit die twee takken zien op te vissen wat nuttig is voor de gezondheidszorg,'* vindt Ad Lagas. *'De behoefte aan een specifieke opleiding voor de gezondheidszorg is in het recente verleden onder meer vastgesteld aan de hand van een onderzoek over advertenties voor beleidsondersteunende functies in de gezondheidszorg. Daaruit bleek dat veel overheden of organisaties binnen*

*zorg. Bovendien zal de behoefte aan beleids- en beheersfunctionarissen alleen nog maar toenemen als de Wet Voorzieningen Gezondheidszorg in werking treedt. Die wet geeft immers de overheid een grotere greep op de gezondheidszorg en dat betekent natuurlijk dat er meer ambtenaren nodig zijn om dat grote aantal overheidstaken te vervullen, ook bij de provinciale overheden.'*

Rest tenslotte de vraag wat deze studierichting te maken heeft met de overkoepelende Sociale Gezondheidskunde. Daarover zijn lange discussies gevoerd, geeft Lagas toe. *'Daaruit is te voorschijn gekomen dat iemand die bij ons is opgeleid, niet alleen puur bedrijfsmatig moet kunnen denken, maar ook oog moet hebben voor alternatieven, die leiden tot bijvoorbeeld kostenbeheersing, een verschuiving van curatieve naar preventieve zorgverlening, enzovoort.'*

## Personele Zaken

### In dienst

per 1 april 1981

mw. Y. van Leeuwen  
wet. ambtenaar (tijd)  
Huisartsgeneeskunde

per 15 april 1981

mw. S. Neik  
adm. medewerkster (tijd)  
Medische Sociologie

per 1 mei 1981

dhr. C. Geerlig  
onderwijskundige  
Onderwijsontwikkeling en -  
Research tbv Soc. Gezond-  
heidskunde

dhr. F. Wijtvliet  
organisatie/bedrijfskundige  
Planning, organisatie- en  
Bedrijfsontwikkeling

dhr. P. van Dijk  
histologisch analist (tijd)  
Anatomie/Embryologie

dhr. A. Antonissen  
wet. ambtenaar  
Med. Sociologie

dhr. R. van Bever  
wet. hoofdmedewerker 0.5  
Pulmonologie  
mw. G. v.d. Schoot  
adm. medewerkster 0.5  
Dek. Medische Faculteit  
t.b.v. projekt Keuze-  
onderwijs

dhr. R. Does  
wet. medewerker  
Informatieleer i.o.

dhr. R. Freens  
wet. ambtenaar (tijd)  
Ec. v.d. Gezondheidszorg

mw. M. Breuls  
wet. ambtenaar (tijd)  
Soc. Psychiatrie

### Uit dienst

per 15 maart 1981

dhr. J. Moen  
Planning, Organisatie en  
Bedrijfsontwikkeling

per 1 april 1981

mw. C. de Kleijn  
Biochemie

per 1 mei 1981

dhr. J. Veegens  
Algemene en Juridische  
Zaken

mw. M. Schurgers  
Interne Accountantsdienst

dhr. B. Sikkens  
Gezondheidszorgonderzoek

dhr. J. Bestebreurtje  
Personele Zaken en  
Studentenbelangen

dhr. J. Vandenboorn  
Financiële Zaken

## College van Bestuur

### Buitengewoon studieverlof

Op 6 juni 1978 is door het C.v.B. vastgesteld de regeling Buitengewoon Studieverlof (sabbatical leave). Bij toepassing van deze regeling is door het C.v.B. op enkele onderdelen een nadere interpretatie gegeven. Tevens heeft het C.v.B. besloten een maximum bedrag beschikbaar te stellen (ten hoogste f 1000,— per maand) per medewerker die voor buitengewoon studieverlof in aanmerking komt. Dit is aanleiding geweest voornoemde regeling aan te passen, zodat zij er nu als volgt uitziet:

1. Het College van Bestuur kan op een daartoe ingediend verzoek studieverlof verlenen. Deze studie kan zowel op de werkplek als elders worden verricht.
2. Het verlof wordt verleend aan:
  - a. de rector magnificus, een gekozen lid van het College van Bestuur, de voorzitter van de Universiteitsraad, een

dekaan van een faculteit, teneinde hem, zo dit nodig is, de gelegenheid te bieden zich op de hoogte te stellen van de ontwikkelingen binnen zijn vakgebied, welke zich tijdens zijn bestuursperiode hebben voltrokken en welke kennis onontbeerlijk is voor een juiste vervulling van zijn functie. Het verzoek dient binnen één jaar na beëindiging van de bestuursfunctie bij het College van Bestuur te worden ingediend; en kan worden verleend aan:

b. medewerkers in vaste dienst benoemd, op eigen verzoek, teneinde zich voor een bepaalde periode volledig te kunnen wijden hetzij aan wetenschappelijk onderzoek hetzij aan bijscholing van eigen vakgebied, nadat zij belast zijn geweest met onevenredig zware taken op het gebied van onderwijs- of bestuurswerkzaamheden.

3. Het verzoek dient vergezeld te gaan van een studieprogramma alsmede van de inkomsten- en uitgavenbegroting voor de periode van het verlof. Tevens dient te worden aangegeven op welke wijze in vervanging wordt voorzien. Indiening door functionarissen genoemd onder punt 2a geschiedt bij het College van Bestuur, dat daarna advies inwint bij de betreffende faculteit. Belanghebbenden behorende tot de categorie genoemd onder punt 2b dienen binnen één jaar na beëindiging van de onevenredig zware taken op het gebied van onderwijs- of bestuurswerkzaamheden het verzoek in bij de betreffende faculteit of bij het diensthoofd die dit verzoek, voorzien van een advies, doorstuurt naar

4. Het verlof wordt verleend al of niet met (gedeeltelijk) behoud van salaris, afhankelijk van de mate waarin de studie van belang is voor de instelling. Tijdens het verlof zijn — voor zover het maken van reizen voor de studie noodzakelijk is — van toepassing het Reisbesluit 1971, de Reisbeschikking Nederland en de Reisbeschikking Buitenland. In het studieprogramma genoemd onder punt 3 moet het vorenstaande nader zijn gemotiveerd. Eventuele inkomsten gedurende de studieperiode verband houdende met eventueel te verrichten werkzaamheden zullen op het salaris worden ingekort, voor zover deze inkomsten de onkosten verbonden aan de studieperiode, anders dan de reis- en verblijfkosten overtreffen.

Te denken valt hierbij aan een te ontvangen studiebeurs, het honorarium voor gastcolleges e.d. Ingeval de onkosten verbonden aan de studieperiode, anders dan reisen- en verblijfkosten eventuele inkomsten in die periode overtreffen, kan een vergoeding worden verleend van ten hoogste f 1.000,— per maand.

De totale kosten komen ten laste van de secundaire personeelsmiddelen waarvoor een afzonderlijke post in de begroting is opgenomen. Zie voorts onder meer voor pensioenaanspraken het gestelde onder code 06.04 van het Handboek Personele Zaken en Studentenbelangen.

5. De duur van het verlof bedraagt voor hen genoemd onder punt 2a drie maanden voor een geheel jaar dat men een bestuursfunctie aaneensluitend heeft uitgeoefend tot een

- maximum van één jaar en voor hen genoemd onder punt 2b maximaal één jaar.
6. Het verlof dient, bij voorkeur zoveel mogelijk aaneengesloten, te worden opgenomen binnen vier jaar nadat de aanspraak daarop is ontstaan. Daarbij dient rekening te worden gehouden met de continuïteit van de werkzaamheden.
  7. Het verlof wordt door medewerkers verleend op grond van artikel 34 van het ARAR. Bij kroondocenten zal het College van Bestuur moeten nagaan of artikel 3 van het reglement hoogleraren en lectoren van toepassing is, daar in dat geval bij een verlof van langer dan drie maanden toestemming van de Minister van Onderwijs en Wetenschappen vereist is.
  8. Iedere functionaris aan wie buitengewoon studieverlof is verleend, brengt schriftelijk verslag uit aan het College van Bestuur en legt een financiële verantwoording af.
  9. Deze regeling treedt in werking op 15 mei 1981, met ingang van welke datum de regeling van 6 juni 1978, kenmerk JB/sch 10082.78-II, vervalt.

## Voorlichting

### Ter inzage

Bij de Dienst Voorlichting (kamer 310) liggen ter inzage:

- Documentatie over de Vereniging Natura. Deze vereniging stelt zich onder meer tot doel te bevorderen, dat je je in Nederland kunt verzekeren tegen kosten van behandeling volgens alternatieve geneeswijzen. Zij pleit voor het tot stand komen van toereikende voorzieningen inzake alternatieve geneeswijzen en geeft

voorlichting over gezonde leefwijzen.

- Een overzicht van Franstalige uitgaven (meestal posters) op het gebied van GVO, die beschikbaar gesteld worden door het Comité Français d'Education pour la Santé te Parijs.

## Publicaties

P. J. Brombacher (capaciteitsgroep Biochemie) is co-auteur van het artikel 'Bacampicillin and Amoxicillin in acute exacerbations of chronic bronchitis - a randomised double - blind study', dat verschenen is in TGO, Tijdschrift voor geneesmiddelenonderzoek - 1981, 6.2 p. 885-890.

In het European Journal of Nuclear Medicine publiceerden Ph. Ralet en P. J. Brombacher het artikel 'The Use of Coated Charcoal in the Determination of Oestrogen Receptor Activity', (4 p.p.)

## Zomerprogramma Europahuis

Aan het Europahuis in Bemelen kun je deze zomer onder meer deelnemen aan de volgende programma's:

### Kursus voor ouderen

1-6 juni 1981

Thema: 'De regio Zuid-Limburg'

In het programma zullen de sociale en economische situaties aan de orde komen, alsmede vraagstukken, die betrekking hebben op de militarisering van de provincie én het behoud van het milieu. Er zal worden gewerkt aan de hand van lezingen, groepsgesprekken, ekskursies, film en video. Uiteraard zijn er ook mogelijkheden voor ontspanning.

Kursusprijs: f 235,- p.p. en f 425,- per echtpaar, inclusief.

### Euregionale verkenning

(internationale ontmoetingsweek)  
20-25 juli 1981 en  
10-15 aug. 1981

Een week voor mensen uit België, Nederland en de Bondsrepubliek Duitsland, die willen kennismaken met de Euregio Maas-Rijn. Deze regio bestrijkt geografisch gezien het gebied tussen Maas en Rijn, met als belangrijkste centra de steden Aken, Luik, Hasselt en Maastricht. Geschiedenis, ontwikkeling en ook de problemen van het Nederlandse, Belgische en Duitse deel van de regio hebben veel overeenkomsten. In deze week zullen zowel de sociaal-economische alsook de culturele en politieke aspecten van de regio worden belicht. Daarnaast zal het element van de ontmoeting en kennismaking van deelnemers uit verschillende landen een belangrijke rol spelen. In het programma wisselen informatie, ekskursie (o.a. een bezoek aan de economische en cultureel belangrijke centra Aken en Luik) en ontspanning elkaar af, zodat het kan worden opgevat als 'sociaal-informatieve' invulling van een deel van de vakantieperiode. Eventueel kan voor kinderopvang worden gezorgd.

Kursusprijs:  
f 235,- p.p.  
f 425,- per echtpaar  
Kinderen: tot 2 jaar: gratis  
ouder dan 2 jaar: f 90,-  
elk volgend kind: f 60,-

### Zomeruniversiteit over de Europese Gemeenschap

in de jaren '80  
1-9 aug. 1981

Op het programma staan o.a. inleidingen door Europarlementariërs en bekende journalisten. Aan vier thema's worden in het bijzonder aandacht besteed:

- de crisis in de Europese landbouwpolitiek
- het werkgelegenheids- en sociale beleid in de E.G.

(staalkrisis!)  
- de uitbreiding van de E.G. naar het zuiden (Griekenland, Spanje en Portugal)  
- de bevoegdheden van het Europees Parlement en het democratische functioneren van de E.G.

Verder zijn er in het programma nog diverse ekskursies en ontspannende activiteiten opgenomen. De voertaal is Engels. De zomeruniversiteit is bedoeld voor studenten, docenten, journalisten, enz. Kortom allen die beroepshalve of anderszins in de Europese Gemeenschap geïnteresseerd zijn.

Kursusprijs: f 210,- p.p.  
Reiskostenvergoeding:  
50% op basis 2e klas trein  
retour (max. f 150,-)

### Kursus voor ouderen

24-29 aug. 1981  
Thema: 'Recente ontwikkelingen in Europa'

Binnen deze cursus willen wij met de deelnemers ingaan op die ontwikkelingen in Europa, die van belang genoemd kunnen worden voor iedere burger. Zo zal ingegaan worden op de consequenties voor de Nederlandse boeren en tuinders wat betreft de toetreding van Griekenland tot de E.G. Een ander punt zal de ontwikkelingsproblematiek vormen. Uiteraard zal een belangrijk deel van de week besteed worden aan de ontwikkelingen in Polen en de consequenties voor de vrede en veiligheid in Europa.

Kursusprijs:  
f 235,- p.p. en  
f 425,- per echtpaar,  
inclusief

Voor alle cursussen geldt:  
25% korting op de kursusprijs voor deelnemers, die in het bezit zijn van PAS 65.

### Inlichtingen en aanmeldingen bij:

Europahuis in Nederland  
St.-Antoniusbank 42  
6267 NB Cadier en Keer  
Nederland tel.: 04407-1546

## Algemeen

### KOKO

#### Eindfeest

Vrijdag 19 mei vindt er weer het grandioze Eindfeest van KOKO plaats op diverse plaatsen in het hoofdgebouw.

Natuurlijk gaan de activiteiten in het gebouw gewoon door. Kom ook eens langs! Iedere avond vanaf 20.00 uur geopend, behalve zaterdag van 22.00 uur.

#### Vacature Bibliotheek- commissie

Binnen de Bibliotheekcommissie is een vacature voor een vertegenwoordiger namens de studenten. Belangstellenden kunnen zich opgeven bij de secretaris van de Bibliotheekcommissie, J. Bedaux, Bonnefantencomplex toestel 426.

### AMEE

#### conferentie dit jaar in Madrid

In het kader van de conferentie van de Association for Medical Education in Europe (AMEE), die in september 1980 in Nijmegen gehouden werd, werd ook een kennis-makingsbezoek gebracht aan de RL.

Thans zijn de voorbereidingen gaande voor de AMEE-conferentie 1981, die op 15, 16 en 17 september in Madrid plaatsvindt. De thema's op deze conferentie zijn:

- selectie van studenten
  - curriculum planning.
- Bij de Dienst Voorlichting is voor belangstellenden een

voorlopig registratieformulier verkrijgbaar. Na inzending van dit formulier ontvangt men meer informatie van het organiserend comité in Madrid.

### Universiteits Kamer Orkest Limburg

Het Universiteits Kamer Orkest Limburg o.l.v. Jan Ezendam verzorgt op vrijdag 12 juni, aanvangstijd 20.15 uur, in de Kapel van Ziekenhuis St. Annadal een gemeenschappelijk concert met het Universiteitskoor Maastricht o.l.v. Michel Havenith, en op zondag 14 juni, aanvangstijd 15.00 uur, een concert in het Natuurhistorisch museum te Maastricht. Het orkest speelt werken van Mozart, Bizet, Jongen en Berlioz.

Solistische medewerking wordt verleend door de hoboïst Karly Hamulyák. Het koor voert werken uit van Gastoldi, Hindemith, Poulenc, Distler, Bennet en Toch.

### GVO

Op 1 mei j.l. is het Landelijk Centrum Dienstverlening GVO

(Gezondheidsvoorlichting en Opvoeding) van start gegaan. Dit Centrum is gevestigd te Bunnik. Voorlichting en opvoeding t.a.v. gezond gedrag krijgt de laatste jaren hoe langer hoe meer aandacht, niet alleen in de gezondheidszorg maar ook in het onderwijs en in de massamedia.

Centraal bij gezondheidsvoorlichting en opvoeding staat het ontwikkelen van een groter verantwoordelijkheidsbesef voor eigen gezondheid en die van anderen en voor alles wat daarmee samenhangt. Bij organisatie en functionarissen, die zich bezighouden met gezondheids-

voorlichting en opvoeding bestaat reeds geruime tijd behoefte aan een landelijk centrum voor informatie, documentatie, advisering en scholing.

In mei 1980 deelde Staatssecretaris Veder-Smit van Volksgezondheid aan het op haar initiatief gevormde stichtingsbestuur mee, dat het Centrum op de benodigde overheidssubsidie kon rekenen. Vanaf dat moment kon het bestuur werken aan opzet en inrichting van het Centrum. Het Centrum zal, naast een bibliotheek, voorzien worden van een uitgebreide collectie voorlichtingsmateriaal. Organisaties, GVO-functionarissen en werkers in de gezondheidszorg, het onderwijs en alle anderen voor wie GVO in hun werk belangrijk is, kunnen bij het Centrum advies krijgen over opzet en uitvoering van GVO activiteiten. Ook zullen in het Centrum cursussen en trainingen worden georganiseerd. Het is de opzet dat het Centrum in 1982 zal uitgroeien tot ongeveer 20 medewerkers. De officiële opening zal in september dit jaar plaatsvinden.

### IMGO

#### IMGO zoekt vrijwillig(st)ers

Het Instituut voor Maatschappelijk Gericht Onderzoek (IMGO Regionale Ontwikkeling) zoekt vrijwillig(st)ers, die op non-profit basis willen helpen met onderzoek in de regio Zeeland/West-Brabant op het gebied van regionale ontwikkeling, energievoorziening en milieu. Het IMGO Regionale Ontwikkeling helpt organisaties, actiegroepen en personen uit de zgn. kansarme groepen in de maatschappij aan wetenschappelijke ondersteuning. Momenteel werkt het IMGO nog met vrijwillig(st)ers, maar een verzoek om

subsidies voor financiering van beroepskrachten loopt bij het Ministerie van Wetenschapsbeleid en de Provincie Zeeland. Het IMGO accepteert van groepen en organisaties uit Zeeland en West-Brabant onderzoekopdrachten op elk gebied en elk thema. Van groepen uit de rest van Nederland neemt het IMGO alleen vragen op het gebied van regionale ontwikkeling, energievoorziening en milieuproblematiek. Op het ogenblik is er dringend behoefte aan versterking van het IMGO-team vanwege de vele vragen die van her en der binnenkomen en niet snel genoeg behandeld kunnen worden. De voorkeur gaat hierbij uit naar personen die bezig zijn met een technisch-natuurkundige of sociaal-wetenschappelijke studie, een dag in de week aan het IMGO werk in Middelburg willen deelnemen, enigszins thuis zijn op het gebied van regionale ontwikkeling, energie en milieu en voorts enige ervaring hebben met activiteiten zoals wetenschapswinkel, actie-onderzoeken, en dergelijke. Voor inlichtingen kan men terecht bij:

Aad Smaal en Dick Bos,  
IMGO RO, Dam 47, 4331 GG  
Middelburg, tel. 01180-  
25347, of bij Ben Janssen,  
Lange Hezelstraat 121,  
6511 CG Nijmegen,  
tel. 080-236416.



# Het Muziekhuis - een onvoltooide symfonie?

Het Maastrichtse Muziekhuis aan het Vrijthof is al berucht nog voordat ook maar één limburgse opera-coryfee de kans heeft gehad in deze gloednieuwe cultuurtempel een applaus in ontvangst te nemen van het duizendkoppige publiek. Het gemeentebestuur heeft door halsstarrigheid, onflexibiliteit en het rigoreus negeren van elk advies dat haar idee fixe niet direkt diende weer eens voor een knap staaltje vuurwerk gezorgd, dat een Eurotopaffaire doet verbleken. Met een Vredenburg-flop in het vooruitzicht en de Stopera-malaise nog vers in het geheugen drukt bestuurlijk Maastricht zijn volgende promotie-object erdoor: Het Muziekhuis zal er komen! Onlangs luidden B en W met de definitieve plannen de laatste fase van de voorbereidingen in. Daarmee is de hele zaak al vier jaar aan het rollen. Een relaas.

## Het begin

Mei 1977 geeft het 'Muziekhuis-Moet' project een eerste teken van leven. Directie en bestuur van de Stadsschouwburg kondigen een studie aan voor de bouw van een nieuw theater. De slechte toestand van het Staargebouw (thuisbasis van het LSO) en de hopeloze technische situatie in de schouwburg nopen daartoe. Aan de hand van, overigens nooit gepubliceerde, cijfers zegt schouwburgdirecteur Kersten reeds 'Keihard te kunnen aantonen dat Maastricht behoefte heeft aan een grote én kleine concertzaal, én een grote en kleine theaterzaal. Een lokatie heeft hij ook al op het oog: Het voormalige Politiebureau (Generaalshuis) aan de huiskamer van Maastricht: Het Vrijthof. Dat zal verbouwd moeten worden tot een Muziekhuis met concertaccommodatie (annex repetitieruimten voor LSO en Staar), met mogelijkheden voor opera, ballet, operette, musicals,

## Van de redactie:

Het culturaanbod in Maastricht gaat de zomerse komkommertijd tegemoet. Er valt weinig nieuws te melden van het front en daarom dit keer op deze plek géén culturele agenda. We hebben het rustpunt aangegrepen om eens over het universitaire muurtje heen te kijken, en te beschrijven hoe het cultuurbeleid in Maastricht gemaakt wordt. Het hernieuwde gesol in de zo langzamerhand bekende 'Muziekhuis'-affaire levert daarbij interessante gezichtspunten op.



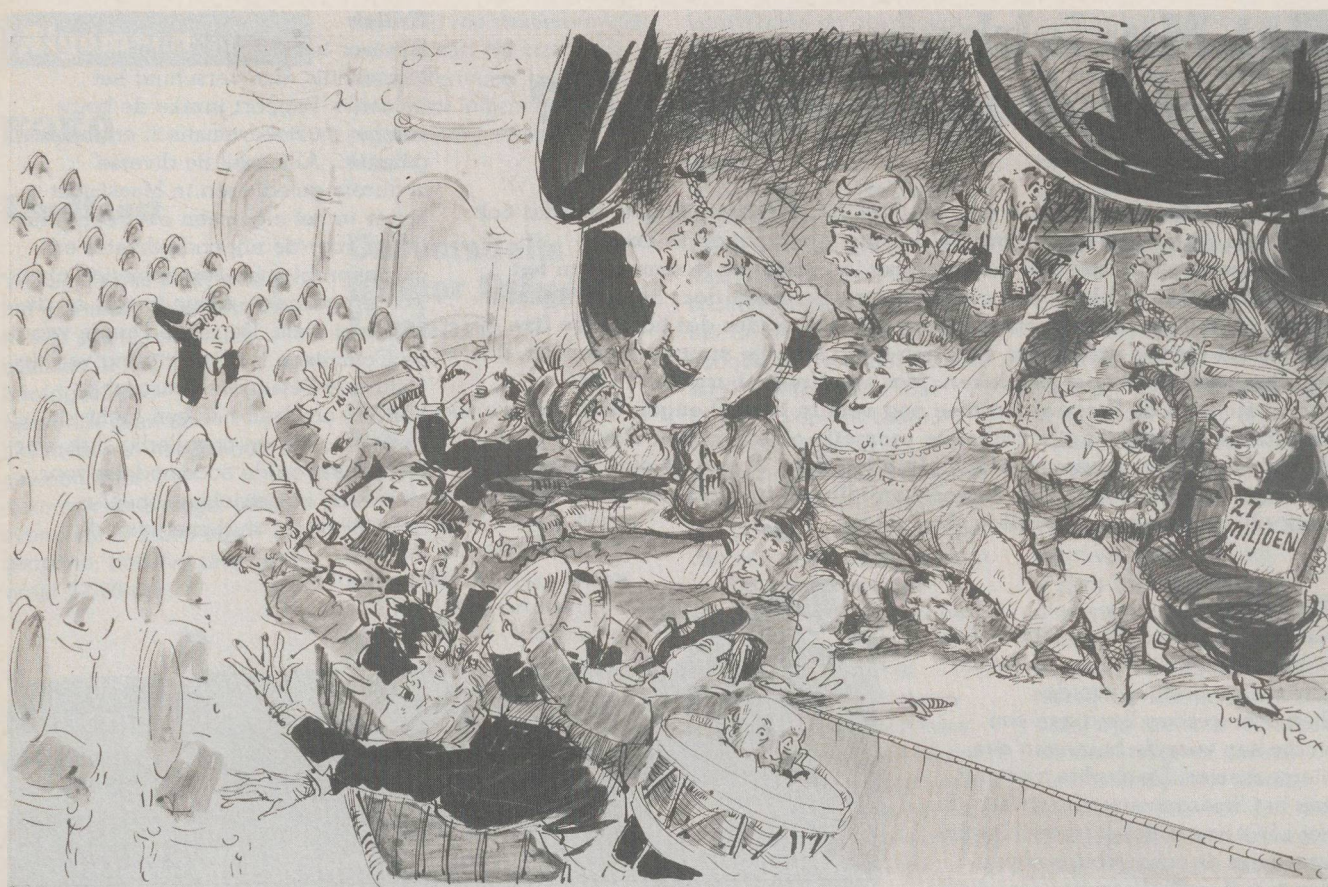
Het Generaalshuis aan het Vrijthof.  
Van politieburo tot concert- en theaterzaal. Kosten: 27 miljoen.

shows en grotere toneelproducties. De huidige schouwburg zal omgeturnd kunnen worden tot kleine zaal (voor toneel en cabaret) en het Staargebouw wordt afgestoten. De eerste ideetjes zijn al opvallend gedetailleerd als voorafje voor een onderzoek: De plannen reiken tot en met een theatercafé met terras. Omdat er nogal wat natuurlijk verval is op het geplande terrein zal de toneeltoren ook niet noemenswaardig boven de huizen uitsteken en dus 'de maastrichtse skyline niet ontsieren'. Volgens Kersten gaat het Muziekhuis geen elitaire muziek- en theaterbunker worden, maar een huis dat optimaal functioneert voor iedereen: 'Mensen kunnen zich hier omkleden voor bijvoorbeeld processies of heiligdomsvaarten, we hebben er de accommodatie voor'. Geraamde kosten: twintig miljoen.

## Kritiek

Een jaar is het stil rond het Muziekhuis, dan verschijnt het belofde 'Rapport inzake de bouw van het muziekdramatisch en theatergebouw'. Alhoewel de diverse culturele geledingen in Maastricht het er in het algemeen over eens zijn dat er voor de nijpende theater en muziekproblemen een oplossing moet worden gezocht, is hun kritiek op de nota niet mals. De sectie Drama van de Commissie ter Behartiging van de Culturele Belangen Maastricht (CBCB) oordeelt het 'een lucht-kasteel-achtig en onvolledig stuk, dat niet ingaat op de accommodatie voor en van de maastrichtse toneelgroeperingen, studenten van de





B en W realiseren zich dat er spijkers met koppen geslagen moeten worden, wil het vrijthofse Muziektheater überhaupt de kritiek in de eerste ronde overleven. Ze leggen stoïcijns alle voorstudies en meningen naast zich neer en vragen de maastrichtse gemeenteraad twee ton te voteren als voorbereidingskrediet in verband met de opstelling van een plan voor de bouw van het muziekcentrum, uit te voeren door projectontwikkelaar Bofinex (óók bouwmaatschappij). De raad gaat na urenlange discussie met 16 stemmen vóór en 15 tegen op het nippertje overstag, en draait ook warm voor het nieuwe cultuurpaleis. Vanaf dat moment trekken het college, het schouwburgbestuur en de raad de gelederen dicht en voeren ze eensgezind hun het-doel-heiligt-de-middelen politiek. Wethouder Roovers (financiën) doet alvast een duit in het zakje met het voorstel 7,5 miljoen gulden op de gemeentebegroting te reserveren ten behoeve van de vestiging van het

Muziekhuis. Zelfs de werkgelegenheid wordt als argument gebruikt om de nieuwe belangen te camoufleren: 'Uit het oogpunt van de werkgelegenheid wil het gemeentebestuur niet talmen met het doen van concrete voorstellen'. Het gerinkel in de glazen barst los. De cultuurcommissie (CBCB) staat op haar achterste poten. Het college heeft haar advies volledig naast zich neergelegd en vaart een onverantwoorde eigen koers. De CBCB noemt dat in een brief aan de gemeenten: 'Een schoolvoorbeeld van slecht en onachtzaam beleid, omdat er op geen enkele wijze een diepgaande afweging heeft plaatsgevonden tussen de Staargebouw-voorstellen en het Generaalshuis-idee. Het college heeft daarbij in het geheel geen rekening gehouden met de wensen van een groot aantal culturele instellingen'. Het mag niet meer ba(e)ten, de gemeente reageert niet en het structuur-model van Bofinex is in de maak.

### Verontruste bevolking

Weer een jaar later (april 1979) wordt het rapport in een open raadsvergadering gepresenteerd. Het heeft verdacht veel weg van de plannen die schouwburgdirecteur Kersten twee jaar eerder ventileerde. er wordt gedacht aan een grote zaal (capaciteit van 900 tot 11000 plaatsen) met Wagner orkestbak, een kleine zaal (400 plaatsen) een recitalzaaltje (200 plaatsen), met werkruimte voor 160 personen (artiesten en personeel). Alleen de gevel van het Generaalshuis zal blijven staan en er zal vergunning van monumentenzorg moeten worden bedongen om de aanpalende restanten van het wittevrouwen klooster te slopen. De toneeltoren zal – in tegenstelling tot eerdere plannen – plotseling wel opvallen, maar ook daar wordt een handige draai aan gegeven: 'Gezien het feit dat de maastrichtse skyline voortdurend wordt onderbroken door torens en torenachtige elementen, is 't slechts een kwestie van

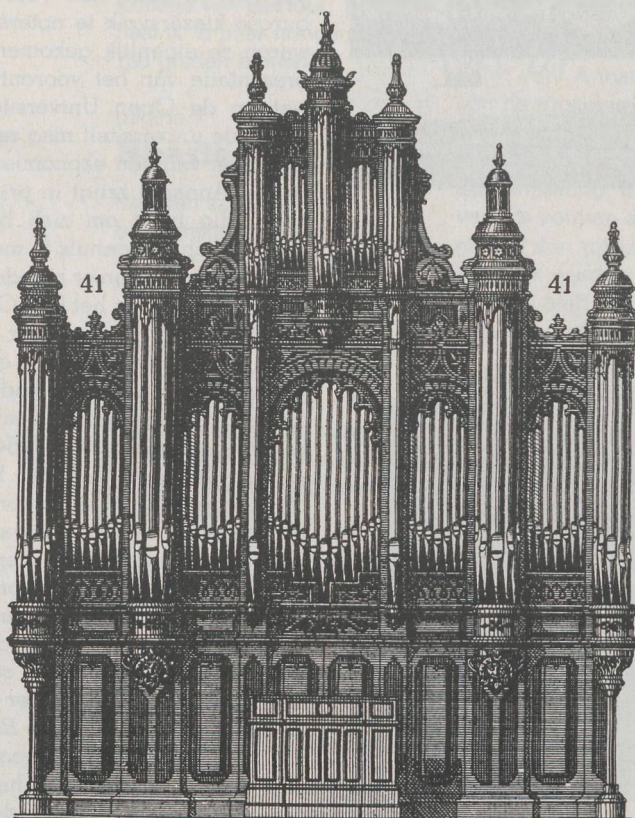
architectuur. Het hoeft géén betonnen bunker te worden!' de plotsklapse omkering van deze argumentatie is symptomatisch voor de manier waarop alles ondergeschikt wordt gemaakt aan het 'Muziekhuis-Moet' project. De totale kosten zullen inmiddels boven de 27 miljoen uitstijgen.

Dan wordt de bevolking wakker. Verontruste tegenstanders van het plan bundelen hun krachten in de 'Aktie Miljoenenhuis', houden een handtekeningen-aktie in de binnenstad en formuleren een aantal eisen: Er mogen niet zoveel miljoenen worden uitgegeven voor een prestige-object van een kleine elite, de gemeenschapsgelden dienen ten goed te komen aan wijkvoorzieningen, jongerenwerk en huisvesting en de bevolking moet óók een stem in het Generaalshuis-kapittel krijgen. Men maakt zich met name zorgen over het geraamde jaarlijkse exploitatietekort van 1,5 miljoen dat rechtstreeks uit de subsidies aan verenigingen als harmonie- en fanfare-orkesten gehaald zal moeten worden. De tegenstanders van het project voelen meer voor een actieve cultuurparticipatie en het CBCB Nieuwbouw-Staarterrein alternatief, dat slechts 3,5 tot 7 miljoen gulden zal kosten.

Voorstanders van het plan ruiken lont en richten de pressiegroep 'Voorlopig Actie-Comité Verontruste Burgers in Maastricht' op, die een halve pagina grote brief in De Limburger laat afdrucken vol met drogredenaties en zonder feiten. Ze steken hun mening over de anti-aktiegroep niet onder stoelen of banken: 'Het zijn ofwel mensen van buiten Maastricht ofwel Maastrichtenaars voor wie de cultuur en Mestreechter Geis volkomen onbekende begrippen zijn, we vrezen zelfs dat ze het Maastrichts niet machtig zijn'. Onder de tien(!) ondertekenaars van de open brief zijn 'rasechte Maastrichtenaars uit alle lagen van de bevolking' als Thei Bovens (Tempelers), Meyer Viol (Kamer van Koophandel) en Benoît Wesly (Hotel Maastricht). De bom barst, dagenlang staat 'De Limburger' vol met voornamelijk opgewonden brieven van oprechte, wel degelijk geboren en getogen maastrichtse cultuurliefhebbers, die de kwezelpraat zonder argumenten van de verontruste burgers pareren en het pretentieuze Vrijthof-

Muziekhuis-plan in twijfel trekken. De Verontruste Burgers kruipen, weer met een grote advertentie (nu zonder namen), terug in hun schulp en de zaken worden er niet duidelijker op als de PvdA als eerste grote partij in cryptische bewoordingen vlees noch vis kiest. De gemeente blijft oostindisch doof, drukt door en Bofinex krijgt opdracht tot het vervaardigen van een ontwerpplan voor een Muziekhuis aan het Vrijthof. Daarmee gaat de zaak andermaal voor lange tijd in de doofpot.

voorstanders putten zich andermaal uit om via radio en krant de oprechte maastrichtse geaardheid en culturele belangstelling van de tegenstanders in twijfel te trekken. Veel te laat wordt er een inspraakprocedure in gang gezet-en . . . enkele stropoppen van de gemeente starten nog een discussie over het stedelijke culturele leven in de binnenstad met als Leitmotiv het Muziekhuis. Dat zal uiteindelijk ondanks alles als overwinnaar uit de bus komen. De Maastrichtse vroedschap heeft daarmee zijn zin en de cri de coeur



#### Tenslotte

April j.l. geven B en W opening van zaken. Ze hebben een jaar nodig gehad om het ontwerpplan te bestuderen en bieden een 'praatstuk' aan de raad aan. Die lust er wel pap van, brengt een bezoek aan het Generaalshuis en verstrikt zich in details als de ligging van de garderobe en de kleur van de stoffering. Het definitieve muziekhuis zal een grote zaal ( $\pm$  1000 plaatsen) met twee balkons omvatten, twee recitalzaaltjes en een theatercafé. Er komt een aparte afdeling (repetitieruimte, administratie) voor het LSO. Het gekibbel rondom de prestige-graal barst opnieuw los en

van de bevolking is niet serieus genomen.

Maastricht krijgt zijn Festspielhaus, het bourgondische karakter is veilig gesteld en het balkon van Europa kan trots zijn!

En dat voor een stad waar het Groot Limburgs Toneel mede door gebrek aan publieke belangstelling een tijdje geleden ter ziele ging, waar de randstedelijke toneelgezelschappen liever niet optreden omdat er toch geen grote publieke belangstelling is en waar het LSO gemiddeld slechts een paar honderd bezoekers per uitvoering trekt.

J.M.



## Standbeeld

Een uur nadat hij in de Tweede Kamer zijn waarschijnlijk laatste daad als minister had gesteld (een drastische verhoging van de kollegegelden), stond Arie Pais in een bovenzaaltje van het Pancratiushoes in Heerlen de pers te woord. Even maar, want beneden wachtte de VVD-aanhang op een verkiezingstoespraak vol schone beloften en Pais staat nu eenmaal niet bekend als een man die zich graag onderwerpt aan kritische vragen. De aanwezige journalisten werden wel goed genoeg geacht om de electorale verrassingen die Pais in petto had voor het Limburgse kiezersvolk te noteren, ook al waren ze eigenlijk gekomen voor de presentatie van het voorontwerp van wet op de Open Universiteit. Maar goed, de universiteit mag rekenen op de komst van een economische faculteit en Annadal krijgt in principe wat het nodig heeft om zich binnenkort academisch ziekenhuis te mogen noemen. Verder waren er nog de informaticaopleiding voor het HEAO en de stimuleringsmaatregelen voor het LBO. Toen Pais na een vraag van een van de verslaggevers nog eens had herhaald dat de bouw van een academische ziekenhuis in Maastricht in 1984 of zoveel eerder als mogelijk is kan beginnen, toen gebeurde het. De voorzitter van het Maastrichtse College van Bestuur nam in een moment van diepe ontroering het woord en na een korte opsomming van wat Pais voor de universiteit had gedaan, kwam hij tot de slotsom dat deze minister 'een standbeeld heeft verdiend. Ik zal me er voor sterk maken dat dat er komt op Randwyck.' De overige aanwezigen kregen toen te zien wat slechts weinigen hebben mogen aanschouwen in dit ondermaanse: een verbouwde Pais, die niet meer kon uitbrengen dan een glunderend 'Nouwhouw' . . . Ook de naast van den Biggelaar gezeten burgemeester moet zich even ongemakkelijk hebben gevoeld: als Pais met wat nieuwe studierichtingen een standbeeld in Maastricht verdient, wat moet Heerlen hem dan wel niet geven als tegenprestatie voor de Open Universiteit? En als je iets voor Pais doet, moet je eigenlijk nog meer doen voor het gouden tandem Kremers-van Agt . . .

## Open dag

Zaterdag 16 mei was het open dag op het BMC en het Bonnefantenklooster, opdat de burgerij eens kon waarnemen waar hun dure belastingscenten naar toe gaan. De bezoekers mochten aanschouwen wat voor soort activiteiten er door de medewerkers doorgaans worden ontplooid. Dat de medewerkers soms ook nog ergens een mening over hebben moest echter angstvallig geheim worden gehouden: een aantal werkers op het BMC hadden hun werkomgeving voorzien van aanplakbiljetten van o.a. de Tegenpartij en anti-rookpropaganda. De dienst die zich het meest inzet voor de belangen van de burgers - de naam zegt het al - Civiele Zaken, vond echter dat de bevolking daardoor wel eens opgeschrikt zou kunnen worden, en zorgde conscientieus voor de verwijdering van de plakaten. Zo werden alle rimpeltjes gladgestreken om de burgers het ideaalbeeld voor te houden van een Universiteit: een instelling waar hard gewerkt wordt aan de verbetering van het menselijk bestaan, maar waar men zich niet bezighoudt met maatschappelijke ontwikkelingen of politiek.

## Gezonde inspraak

Staatssecretaris Veder-Smit van Volksgezondheid kondigde enige tijd geleden een nota aan, waarin de plannen werden aangekondigd om de structuur van de gezondheidszorg zó te wijzigen, dat de patiënt mondiger zou worden en meer inspraak zou kunnen krijgen. Of het symptomatisch is voor Limburg weet ik niet, maar voor Roermond, waar trouwens wel meer zaken achterlopen, geldt deze mondigheid in ieder geval niet. 'Heeft een patiënt in het Laurentiusziekenhuis wat te vertellen?', was de vraag die een verslaggever onlangs stelde aan de medisch directeur van Esser.

Van Esser gaf daarop het volgende antwoord: 'Luister: een patiënt ligt hier gemiddeld veertien dagen. Dat betekent dat hij in de meeste gevallen zeven dagen te beroerd is om zich ergens mee te bemoeien en zeven dagen uitkijkt naar zijn vertrek. Van inspraak komt dus niks terecht. En dan, ik heb een bestuur. Dat bestaat geheel en al uit potentiële patiënten.'

Geen wonder dat de patiënten in het Roermondse ziekenhuis zo uitkijken naar hun vertrek.

